

● NÂZİM HİKMET
İN ATATÜRK'E YAZ-
DIĞI MEKTUP... ●

YÖN

HAFTALIK GAZETE

●● Askeri isyana teşvik
etmedim. Türk inkılâbı-
na ve senin başına and
içerim ki suçsuzum ●●
Nâzım Hikmet

OKUYUCU'DAN YÖNE

Merihite sosyalizm!

Sayın Çetin Altan, 29 Ocak 1967 tarihli Akşam gazetesinde yayınlanan fıkrasında, bir hayal âleminde sosyalist mücadele yaptığını itiraf etmektedir. Çetin Altan'ın sözleri aynen şöyle: «Bizim bütün söylediklerimiz, yazdıklarımız, iddia ettiklerimiz bugünkü Anayasamızın uygulanacağı gerçek bir demokrasi ortamında geçerlidir...»

Anayasamız kenara itildi, demokrasi bir hokkabazlık haline getirilmek istendi mi, yalnız ve yalnız gerçek bir demokrasi ortamında geçerli olan görüşlerimizin hiç bir değeri kalmaz»

İtiraf çok hazindir. Sosyalizm mücadelesine çıkan Çetin Altan ne beklemekteydi? Emperyalistler, kompradorlar, ağalar, merhametsizce yürüttükleri sınıf mücadelesinden vazgeçecekler ve «Buyurun sayın sosyalistler, proletaryayı bilinçlendirip iktidara getirin» mi diyeceklerdi? Thomas Morus'un ütopyası bile bu ölçüde hayalci değildir.

Çetin Altan devam ediyor: «Demokrasi aşkına inansam, Demirel'in bile hemen yanında yer alabilirim».

Sosyalizmin bilimsel öğretisi bir defa rafa kaldırıldı mı, sosyalist mücadele «Demirel demokrasiye aşık mı, değil mi? Aşkına inanayım mı, inanmayım mı» tarzında bir papatya falı haline kolayca gelir.

Sosyalizme hizmeti geçen herkese büyük saygımız olduğu için, bu konuda daha fazla bir şey söylemek istemiyorum. Bizim sosyalist teorinin ışığı altında, Çetin Altan'ın ise Tural Emirnamesi ile 150'lik imha listesinin yarattığı aşırı heyecan içinde olduğumuz so nuc, hiç değilse doğrudur: «Yok yok bu böyle yürümez... Önce Anayasayı kurtarmak gerekiyor. Bunun için de çok geniş bir cephe birliği yapmak şart. Türkiye'nin bütün uyanık güçleri birleşmeli ve Anayasayı korumalıdır».

Ümit ederiz ki, 150'lik imha listesinin heyecanı geçince, Çetin Altan Demirel'in demok rasi askı varsayımına daya-

nan şartlı bir sosyalizm mücadelesine yeniden başlamaz.

Ferit Baykara - İstanbul Küçük Burjuva Sosyalizmi mi?

Sayın Dr. Nihat Türel'in 19/Ocak/1967 tarihli Cumhuriyette «Sosyalizm Tartışmaları» başlıklı ilgi çekici bir yazısı çıktı. Bu yazıda iki ayrı akım, varsayılan iki tutum incelenirken, bir yerde: «Türkiye İşçi Partisinde toplanan sosyalistlerle parti dışında kalan ve özellikle YÖN hareketi içinde düşünce birliğinde olan solcular arasındaki ana görüş ayrılığı, sosyalizmin temel niteliğinden çok, sosyalist politikanın genel taktik ve stratejik metot ve kavramlarından ileri geliyor» denildiği halde, aynı yazıda, biraz daha aşağıda: «Ana çizgileriyle yukarıya aldığımız, sosyalist cephedeki iki ayrı görüş, dikkatli bir bilimsel süzgeçten geçirilirse görülecektir ki ileri sürdükleri stratejik tezleri ile her ikisi de klasik mark sist görüşten ayrılarak, birisi ıslahatçı, parlamento düzenine bağlı revizyonizme, diğeri de bir çeşit küçük burjuva sosyalizmine gelmektedir» diyor.

Bu son paragrafta YÖN'ün payına «bir çeşit küçük burjuva sosyalizm» düşmesi, her halde, «ara tabakaların rolü» üzerinde ısrarla durmasından ileri gelmiş olsa gerektir.

Millet Meclisinde Adalet Partisine karşı en büyük çıkışı, Aydın Yalçın, kendilerine «Marksist Parti» diye iftira edince yapan TIP yöneticilerinin «revizyonizm» ithamı karşısındaki tavırlarının ne olacağı merak edilmeye değer.

YÖN'e atfedilen «bir çeşit küçük burjuva sosyalizm» iddiasına gelince, sayın Dr. Nihat Türel'e, bu «küçük burjuva sosyalizm» teriminin ilk kullanıldığını sandığım Manifesto bölümünü aynen sunmakla yetiniyorum:

«Derebeylik aristokrasisi, burjuvazi tarafından tahrip edilen yegane sınıf değildi, yaşama şartları modern burjuva toplumu havası içinde yavaş yavaş kuvvetten dü-

şüp yok olan biricik sınıf değildi. Ortaçağın şehirlileri ve küçük köy burjuvazisi, modern burjuvazinin öncüleriydi. Sanayi ve ticaret bakımından ancak biraz gelişmiş ülkelerde bu iki sınıf hâla, yükselen burjuvazi ile yan yana yaşarlar.

Çağdaş uygarlığın tam gelişmiş olduğu ülkelerde, proletar ya ile burjuvazi arasında dalgalanan ve burjuva toplumunun ek bir kesimi olarak kenarında daima yenilenen yeni bir küçük burjuva sınıfı teşekkül etmiştir. Bununla beraber bu sınıfın münferit üyeleri rekabete etkisi ile, hep proletaryaya fırlatılmakta ve modern sanayi geliştiğiçe bunlar, çağdaş toplumun bağımsız bir kesimi olarak tamamen yok olmaları ve yerlerini sanayide, ticaretle ve tarımda gözetecilerin (nezaretçi), çiftlik kâhyalarının ve dükkâncıların alacağı anın yaklaşmakta olduğunu görebilmektedirler.

Nüfusun yarısından çok fazlasını köylülerin meydana getirdiği, Fransa gibi, ülkelerde burjuvaziye karşı proletar ya safında yer tutmuş olan yazarların, burjuva rejimini eleştirmelerinde, köylü ve küçük burjuva ölçülerini kullanmaları ve bu ara sınıflar açısından, işçi sınıfına karşı so-paya sarılmaları çok tabii idi. Küçük burjuva sosyalizmi böyle doğdu. Sadece Fransa'da değil İngiltere'de de Sismondi, bu okulun başı idi.

Bu sosyalizm okulu, modern üretim şartları içindeki çelişmeleri büyük bir anlayışla, inceden inceye tahlil etmişti. İktisatçıların riyakâr savunmalarını soyup çiril çiplak bıraktı. Makinaların ve iş bölümlerinin felâketli sonuçlarını sermayenin ve toprağın az sayıda ellerde toplanıp yoğunlaşmasını; aşırı üretimi ve buhranları itiraz edilmez bir tarzda ispat etti.

Küçük burjuvazinin ve köylünün yok olmasının kaçınılmazlığını, proletaryanın sefaletini, üretimdeki kesmekeşi servet dağılımındaki pek göze çarpan eşitsizlikleri, milletler arasındaki sınıf yok etme savaşlarını eski ahlak bağlarının, eski aile ilişkilerinin eski milliyetlerin çözümlüğüne belirti.

Bununla beraber bu Sosyalizm şekli, olumsuz amaçlarında, ya eski üretim ve değişim araçlarını ve bunlarla birlikte eski mülkiyet ilişkilerini ve eski toplumu yeniden canlandırıp yeniden kurmayı veya modern üretim ve değişim araçlarını, bu üretim ve değişim araçları tarafından patlatılıp dağıtılmış bulunan ve bulunmak üzere olan eski mülkiyel ilişkileri çerçevesi içinde sıkıştırmak ister. Her iki halde, bu, hem gerici, hem de Utopiktir.

Bunun son sözleri: Sanayi de lonca ve gerçekler: tarımda patriyarkal ilişkilerdir.

Nihâl olarak, inatçı tarih gerçekleri kendi kendini aldatmanın bütün zehirlevidi etkilerini dağıttı zaman, bu sosyalizm şekli zavallı bir baygınlık içinde son buldu.»

İnsaf edilsin! YÖN'e çok şey söylenebilir; nitekim söylenmiştir de. Ama şu yukarıda tarifi yapılan eğilime benzer bir görüş, YÖN'e nasıl atfedilebilir?

Cemal AKALIN
İstanbul
Oyun, eski oyun...

1946 sonu. Kendi içlerinden olan birkaç kişinin jurnahıyla gerçekçi köy çocukları açığa alınıyor, çavuş çıkarılıyorlar. Bunlar tüm Anadolu koken

DİLEKÇE

ANKARA C. SAVCILIGINA SUNULMAK ÜZERE
ARDAHAN C. SAVCILIGINA

MÜŞTEKİ : Kemal Kaya, Avukat, ARDAHAN.
SUÇLU : Aydın Yalçın, Profesör, A.P. Milletvekili,
SUÇ : T.C.K. nun 125. Maddesine Muhalefet
SUÇ TARİHİ : 6.1.1967.
VAKIALAR : Sanık Aydın Yalçın 6.1.1967 tarihinde T.B.M. Meclisinin kutsal kürsüsünde A.P. Grubu adına konuşurken Amerika'nın Türkiye üzerinde hakimiyet kurmasını savunmuş ve bu suretle topraklarımızın bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymağa ve devletimizin istiklâlini azaltmağa matuf sözler söylemiştir.

Sanık Aydın Yalçın T.C.K. nun 125. maddesine aykırı hareket ettiği için aynı celsede kendisine «vatan haini» diye hitabedilmiştir. Bir kısım basın mensupları Aydın Yalçın'ın bu suç üzerinde hassasiyetle durmuşlardır.

Aydın Yalçın münsnet suçu kasten işlemiştir. Çünkü, sanık profesördür. Liberal Ekonomiye savunur. 20. Yüzyılın kapitalizmine sıkı sıkıya bağlıdır. 20. Yüzyılın kapitalizminde, ileri ve büyük devletlerin, geri kalmış ve küçük devletlerin ekonomik, siyasi ve askerî bağımsızlıklarına müdahale etmek kaidedir. Bu husus, günümüzün kapitalizminin vazgeçilmez vasfıdır. Amerika bilindiği gibi tarif ettiğimiz büyük ve kapitalist devletlerden birisidir. Emperyalizm sevdisinde olmadığını iddia etmek hiç mümkün değildir. Sanık bu ciheti çok iyi bilen kimsedir.

Sanık Aydın Yalçın Türk Milletinin Amerika'nın veya herhangi bir yabancı devletin himayesi olmaksızın, İstiklâl ve Hâkimiyetini, Toprak bütünlüğünü korumağa hak kazanmış ve buna muktedir bir millet olduğunu da bilir.

Bu sebepten dolayı suçun mânevi unsuru olan «kasıt» da mevcuttur

NETİCETEN : Sanığın suçlu bulunduğunu zannediyorum ve ihbar ediyorum. Hakkında tahkikat yapılarak tecziye edilmesini saygılarımla arz ve talep ederim.

DELİLLER : 1 — 6.1.1967 tarihli meclis zabıtları,
2 — Kars Milletvekili Âdil Kurtel ile İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın şahadetleri.
3 — Müsnet suçla ilgili neşriyat.
11.1.1967
Avukat Kemal Kaya

zevkini, neşesini Anadolu insanını insanca yaşama düzeyi ne ulaştırma çabasında gören gençler. Ashında içinden çıkıp geldikleri köy toplumuydu. Köy Enstitülerinin açılışıyla okuma olanağına kavuşabilmiş ilk köylü çocuklarıydı. Beşer yıl Köy Enstitülerinde, üçer yıl da Yüksek Köy Enstitüsünde eğitim görmüş halk dolu gençlerdi.

O günün ortamı içerisinde bu halkçı davranışlar yadırganırdı. Yöneticiler bundan ürktüler. Neden korkmasınlar ki? İlk kezdir ki ülke insanlarının çoğunu içine alan köy toplumundan gençler yetiştirilmişlerdi. İlk kezdir ki insanlı duygularıyla eğitimi gerçekçi bir açıdan ele alacaklardı. Böylece de asırların bırakılan, unutulmuş insanı uyanırmaya çalışılacaktı.

Bunların burunları kırılmıyordu. O günün en keskin silâhi olan komünizm tehdidiyle ilk fırsatta onları yıldırılmaktı. Açığa alınmalarının, çavuş çıkarılmalarının gerek çesi ashında buydu. O günlerdeki yönetimi elinde tutanlar halkın uyanmasında korkuyorlardı. Bu korkuyla birtakım tertiplere girişmişlerdi. İçlerindeki bazı korkak, zayıf kişiler yoluyla, okuyan yazan, hasılı düşünebilen gençleri ihbar etmişlerdi. Komünist diye. Neydi onların komünistliği? Okuyandı, yazandı ve bu sayede gerçekçi görünlerdi.

Nasil korkmasınlardı ki? A-lışageldikleri kaideler ters dönme başlamıştı. Okumak onların tekelindeydi. Oysa köy çocukları da okumaya başlamıştı. Yöneten onlardı. Şimdi yönetimi köylü çocukları da alabilirdi bu etkin eğitim sonucu. Üstelik bunların eğiti-

mi çağdaş gereklere göre yapılmıştı. Düşünebiliyorlardı, hem kafaları, hem kolları çalışabiliyordu. Oysa öte yanda etkin olmayan, düşünmeyi köstekleyen eskimış bir eğitim uygulanıyordu. Elbette çağdaş eğitimle yetişenler ötekileri bastıracaktı.

Bu kuskuya bir son vermek gerekti. Bu da ancak fakir halk çocuklarını okutan Köy Enstitülerini kapamakla olabiliirdi. Ne var ki bu iş sebep siz olamazdı.

Yasalar der ki, hiç kimse mahkeme kararı olmadan suçlanamaz, tutuklanamaz ve de görevlerinden uzaklaştırılmaz. Kaldı ki bu gençler şimdi milli eğitimin çeşitli kademelerinde görev yapmak tadırlar.

Şimdi ortalıkta ne Köy Enstitüleri var, ne Yüksek Köy Enstitüsü. Görüyoruz ki halkçılık, gerçekçilik ölmemiş. Gene ortalıkta halktan bağımlı koparmayan gerçekçi aydınlar var. Gene okuyorlar, gene yazıyorlar. İçinden yetiştirdiği toplumdaki bağlarını koparmıyorlar ve de eskisinden daha çok. Demek ki geriye doğru değil akımlar. İleriye doğrudur.

Dükküler içinde, bugünkü için de kıyım aynı. Bu ne demektir? Nasıl yorumlayabilirsiniz dostlar? Şu anda Bakanlık emrinde ya da açıkta 25 öğretmen var. Bu ne me ne ister? Acaba bu denli susturma çabaları sonuc verir mi?

40 yıldan fazla zamandan beri gelişen halkçılığımız bir gelecekte daha da genişleyecek ve halkı saracaktır. O zaman mutlu Türkiye'yi bu günün mutsuzlarıyla bile yasıya çağız. Eski oyun gün vüzüne çıkmaya başladı.

CAHİT ALICAN

**REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEGERLENDIRIN!**

**BASIN
ILAN KURUMU**

**YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.**

Genel Müdürük :
Cagaloglu, Türkocağı Caddesi No. 1,
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66
Telgraf adresi : BASINKURUMU

**HAFTALIK FİKİR VE
SANAT GAZETESİ**
Kurucuları: Cemâl Reşit EYUBOĞLU,
Mimtar SOYSAL, Doğan AVCIOĞLU,
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı
İşleri Müdürü: Doğan AVCIOĞLU.

ADRES : İdarehane: Gazeteciler Mahallesi, Blok: D-D, 11 Çankaya/Ankara Tlf. 176989
Her türlü yazışma için adres :
P.K. 512 - İstanbul
İstanbul Bürosu: Mollafenari Sok. 30/32
Cagaloglu/İstanbul Telefon: 22 95 70

ABONE Bir yıllık (52 sayı) 60 TL.
Altı aylık (26 sayı) 30 TL.,
Üç aylık (13 sayı) 15 TL.
Yurt dışı abonelerde bu fiyatlara posta pulu bedeli kadar ilave yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.5 Liradır.

İLÂN : Beher sütunda santimi 25 İL'dir. Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlar ile yayın ilânları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiç bir sorumluluk yüklenilmez. Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T.A.Ş.

YERLİ YERİNDE...

Bir sinema salonundasınız. Bir film seyrediyorsunuz. Beyaz perde üstünde insanlar yürüyorlar, koşuyorlar, konuşuyorlar. Birbiri ardından gelen çeşitli davranışlar kameranın çeşitli plânlarında değerlendiriliyor.

Devamlı bir değişim, daimi bir akış var.

İşte bu anda sinema makinesinin bozulup durduğunu düşünelim

Filim bir tek kare üstünde takılıp kalır beyaz perdeye..

Diyelim ki bir kavga sahnesi seyrediyordunuz Kavgacılar oldukları yerde kaldılar.

O anda seyircinin aklına gelen tek şey makinenin bozulmuş olduğudur Çünkü filmin mantığına göre hareketin birbiri ardından değişerek devamı gereklidir

Tıpkı bunun gibi toplum içinde daimi bir değişim halinde bulunan olayların bir yerde donması, makinenin bozulması mümkün müdür?

Bilimsel sosyalizm böyle bir şey olamayacağını makinenin durumuyacağını, tabiat ve toplumun celismelerden doğan itici güçle süreli gelişim içinde bulunduğunu söylemektedir Bu oluşum karmaşık görünüşü ardındaki temel güçleri ve celismeleri iyi hesap etmek ve bu hesaba göre bir strateji uygulayarak sosyalizme gidisi hızlandırmak sosyalistlerin görevidir.

Yanlış hesaplar, sabırsızlıklar, hatalı çıkışlar, acemice ve amatörce davranışlar favda verine zarar getirir; ileriye gidisi hızlandıracağına götüre kösteklemek isteyenlere fırsat verir.

Türkiyede olan bitenlere çok yanlış bir açıdan bakan toplumcular vardır Onlara göre bir Anayasa mevcuttur, ve bu Anayasanın gölgesinde teminat altındadır sosyalistler... Bir hukuk belgesi garantisidir bu sosyalistlerin... Bu Anayasa karşısında kompradorlar donmuş kalmışlardır. Emperyalistler felce uğramışlardır. Yalnız ve yalnız Anayasa teminatı altında rahat rahat hareket etmekte olan sosyalistlerdir

Ve sosyalistler sosyalizmi kuracaklardır

Peki, öteki güçler ne yapacaklardır bu esnada?

Hiç... Onlar oturup sosyalistleri seyredeceklerdir.

Böyle bir mantığın, bırakınız bilimsel sosyalizmi sinema salonunda seyrettiğimiz filimlerin mantığına bile uyar yanı yoktur.

Anayasa bir hukuk belgesidir. Ancak bu hukuk belgesini ayakta tutan sosyal koşulları ve güçleri de hesap etmek zorunluğu vardır. Hukuk düzeninin bir sosyal ve iktisadi düzenin aracı ve yansıması olduğunu unutmak gafillettir. Ve eğer Anayasaya dayanıyorsak, Anayasayı kimlerin yaptığını ve kimlerin yürürlüğe kavduğunu düşünmek, bugün Anayasayı savunan güçlerin kimler olduğunu hesaplamak yararlı sonuçlara götürür insanı..

Cemâl Tural olayı Türkiyede haval peşinde koşan nice kişinin gözlerini açacak niteliktedir. Parlâmentoyu dolduran milletvekillerinden çoğu Tural'ın emirnamesi-

SUNİ İLKAH...

ni alkışlamak yolunda birbirleriyle yarış etmektedirler.

Bu yarış yalnız bir dalkavukluk gösterisini değil, bir özlemi de ifade etmektedir.

Hiç şüphemiz olmasın ki yabancı kapitalist-komprador ittifakı kendisine vaktiyle Başbakan adayı aradığı gibi generaller de aramaktadır. Ve bu arayışta aradığını bulduğu gün eğer çıkarları gerektirirse Anayasa, babayasa dinlemeyip uyanışı önlemek yolunda elinden geleni yapacaktır.

Ne var ki bugün Tural'ın emirnamesini elbette kendine özgü apayrı şartlar içinde değerlendirmek gerekir. Tural'ın davranışı gerçekte kendisinin alkışlayan çoğunun canına okuyacak bir tutumu işaret etmektedir. Ama bizim sağcılarının bu kadarını hesap edebilecek kadar ferasetleri yoktur İşler öylesine bir komediye dönmüştür ki Nurculuğu komünistlerin marifeti savan Tural'ı Nurcu çevreleri: «Çok iyi buyurdunuz pašam, size minnettarız» diye övmektedirler.

Hâdise Türkiyenin gelecekteki gelişmeleri bakımından önemli bir sondaj niteliğindedir. Kuvvetli saydıkları kişilerin önünde iki kat olmakta birbiriyle yarış eden çevreler, muhtemel herhangi bir hareketin karşısındaki tutumlarını şimdiden ortaya koymuşlardır.

Bu eğilimi Türkiyenin devrimci güçleri dikkatle izlemelidirler. Anayasayı savunan ve Anayasayı savunmak pahasına herşeyi göze alacak olanlar, nurculardan kompradorlara kadar yayılan cephe değildir.

Köylü ve işçi kitleleri de değildir.

İşte bu noktada faşistlik suçlamasıyla baştan aşağıya boyadığımız ara tabakaların Tural olayındaki davranışını iyice değerlendirmeliyiz.

Ve Tural'ın çıkışıyla aynı zamanda ve Tural'ın çıkışına paralel bir ikinci hareketi de gözden kaybetmemek zorundayız.

Halk Partisinin pek ihtiyatlı Turhan Feyzioğlu'su peşindeki komprador ve mütegalibe takımıyla birlikte İsmet Paşaya isvan bayrağını açmış, ortanın soluna harp ilân etmiştir

Bu isyan bayrağını açma zamanının Tural'ın emirnamesiyle denk düşmesi ilgi çekicidir. İkisinin de memleket ve Halk Partisi için öngördüğü tehlike birdir:

«İhtilalci sosyalistler bir ihtilâl hazırlamaktadırlar. Bunların amacı iktidarı ele geçirmektir. Bunlara müsaade edilmemelidir.»

Öteden beri Meclis kürsüsünde askerî darbelerden ve juntalardan haberli olduğunu imâ etmekle meşhur M.D.O. avukatı Turhan Feyzioğlunun tabiatını bilenler Halk Partisinde İsmet Paşaya karşı çıkışını normal ölçülerle izah etmekte zorluk çekmektedirler. Feyzioğlunun nereye, hangi çevrelere dayandığı sorusuna cevap aranmaktadır.

Halk Partisi içindeki komprador-mütegalibe kanadının lideri Amerikanın tabii müttefiki haline gelmiştir. Ama bu işin bu kadarla da kalmadığı muhakkaktır. Paşanın koltuğu altından sıyrılıp hem paşayı hem parti teşkilâtını karşıya almak akıl kârı değildir. Tu-

ral ile aynı ağız kullanmakta olan Turhan Feyzioğlu acaba bu emirnameden haberli mi idi? Sorusu zihinleri kuralamakta, söylentiler geliştirmektedir.

Görülüyor ki emperyalizmin Türkiyede oyunları çok çeşitlidir. Ve emperyalizm kendisine teminat yolları aramaktadır. Ordu komutanlığını nüfuz altına almak, milliyetçi antiemperyalist cepheyi parçalamak, ileri güçleri birbirine düşürmek, milliyetçi devlet memurları ve öğretmenleri nötralize etmek meşhur CIA raporunun Türkiye hakkındaki plânıdır. Bu amacı yerine getirmek için ileri güçlerin hesabını pek güzel yapmakta stratejiyi iyi seçmekte, taktiği ustaca kullanılmaktadır emperyalistler...

Ve de galiba sosyalistlerden daha iyi kullanılmaktadırlar.

Tekrar tekrar ve bıkmadan yorulmadan söylemek zorundayız ki bu karmakarışık görünen manzarayı yerine oturtacak tek davranış geniş bir antiemperyalist cephe kurmaktır. Ancak bu cephede bulusmak emperyalizmin Türkiyedeki plânlarını bozacak ve Türkiyenin geleceğini teminat altına alacaktır. Yabancı kapitalist-komprador ittifakı seçimleri kazanmış ve komprador iktidarını aşağıdan yukarı kurmuştur. Şimdi de ara tabakaları elde edip sosyalistlere tepeden inme tasarılar peşindedir.

Bütün perakende davranışlar bu plân üstünde yerli yerini bulmaktadır.

İlhan Selçuk

C.H.P.'DE KÜÇÜK KURULTAY

Feyzioğlu'nun başarısı, emperyalizm başarısı demektir!

İnönü'yü «hizip başı» ilan edecek kadar, «dönüşü olmayan» bir mücadeleye girmiş görünen Feyzioğlu ekibi, haftanın sonunda toplanacak olan bir cins Küçük Kurultay niteliğindeki İl Başkanları toplantısının telâsı içindedir. Akşam'ın anketi, teşkilâtın büyük çoğunluğu ile, «Banguoğlu Atatürkçüsü» Feyzioğlu'na karşı bulunduğunu göstermiştir. İstanbul İl Teşkilâtının «Küçük Kurultay» delegasyonuna verdiği direktif keşidir: «Sekizler'in davranışları mutlaka önlenmelidir. Eğer bugünkü organlarla meselelerin tasfiyesi mümkün değilse olağanüstü bir Kurultay toplanarak, bu unsurlar partiden temizlenmelidir». İzmir de Ecevit'in tam desteklenmesi kararını almıştır.

Küçük Kurultay'da Sekizler'in şiddetle eleştirileceği muhakkak gibidir. Nitekim CHP içindeki komrador takımının lideri Feyzioğlu, bunu çok iyi bildiği için, «güven oyu komedisi»nden önce, İl Başkanları toplantısının önlenmesi yolunda İnönü'den ricacı olmuş. İnönü de bunu reddetmişti. Komradorların lideri şimdi de, Küçük Kurultay'da hiç değilse konuşabilme imkânı sağlama çabası içindedir. Gaziantep'te, DP'ye yaptığı hizmetleriyle övünen Bahri Güvenç adlı bir kişi, Sekizlerce hazırlandığı belli olan matbu bir kâğıda yazılı soruları Ecevit'e vererek, bu konuda teminat istemiştir. Fakat Ecevit'in cevabı, «Sayın Turhan Feyzioğlu'nun ya kında Ankara'da toplanacak İl Başkanları toplantısında mutlaka bulunmak için Sayın Necip Bahri Güvenç'in tavassutuna ihtiyacı olduğunu sanmıyorum» olmuştur.

İl Başkanları toplantısına katılsa bile, Banguoğlu Atatürkçüsünün, Ulus, Kim, Yön, Dönüşüm, Cumhuriyet'ten ya-

zılar okumaktan ve «Biz Atatürkçüyüz» diye bağarmaktan öte, dağarcığında söyleyebilecek sözü yoktur. Ecevit'in Kurultay kararları dışına çıkışı iddiasındaki Feyzioğlu, bu nu ispatlayacak tek bir söz bulamamıştır. Nitekim Genel Sekreter meydan okumaktadır: «Kim benim hangi fikir ve sözünden dolayı Kurultay kararı dışına çıktığımı iddia edebiliyor? (.....)»

Bana her konuşmamda, (CHP sosyalist parti değildir) de dirmek gayretindedir. Ben (Hayır, CHP sosyalist bir partidir) mi diyorum ki, bana aksini söyletmem istiyorlar? Üs, telik benim için bu gayreti gösterenler, kendi konuşmalarında ortamın solundayız demekten taassupla kaçınan kimselerdir (.....)

Ortamın solu hareketini bir komünizm tehlikesi içerisinde boğmak isteyen yeni tip bir McCarthy'cilik örneği vermek tedirler.

Gerçekten Feyzioğlu, komradorlar dâvasını, ciddi en ufak delilden yoksun demagogik McCarthy yakıştırmalarıyla savunmaktadır. Bu sebeple, Küçük Kurultaydan fena bir tekdir yiyecektir. Öte yandan basta Prof. Turan Güneş, ünlü hukukçular, «güven oyu» nun usulsüzlüğü üzerinde birleşmişlerdir. Oylama, gerekli çoğunluk sayısı 93 olduğu halde, 88 kişiyle yapılmıştır. Bu sebeple Feyzioğlu ekibinin, gruptan güven oyu aldığını iddia etmesi mümkün değildir. Millet Meclisi Grubu ile Cumhuriyet Senatosu Grubunun birlikte güven oyuna gitmesi de usulsüz bulunan bir diğer noktadır. Genel Başkan ve Genel Merkez ile kesin anlaşmazlığa düştüğü için istifasını çoktan vermesi gerektiği halde direnen Feyzioğlu, pek yakında herhalde milletvekillerinin bir güvensizlik önergesiyle düşürülecektir.

Feyzioğlu'nun çırpınışları, Türkiye'nin Filipin tipi bir demokrasi olup olacağını tayin bakımından, parti içi bir çekismeyi kat kat aşan bir önem taşımaktadır. Demirel dahi, Türkiye'de bugün parti farklarının ötesinde iki cephenin «yaşama savaşı» verdiğini açıklamıştır. Bu iki cephe, emperyalizm ve işbirlikçilerinin cephesi ile demokratik milliyetçilerin cephesidir. Feyzioğlu ekibi, bu «yaşama savaşı»nda, Demirel'in safında yer almıştır. Yabancı petrol şirketleriyle yakın ilgisi bilinen bir dergi bu durumu kendi açısından büyük bir isabetle belirtmektedir: «Aşırı sola karşı olanlar şimdi CHP'nin bünyesinde, koskoca bir ortak gruba müttefik olarak sahıptirler. Bu ise iç politikamızın hayrına çok önemli bir

Prof. Turhan Feyzioğlu
Nereden nereye!...

oluşumdur ki, aşırı solun, hatâ mutedil solun barınmasına imkân kalmıyacak demektir. İşte Feyzioğlu, emperyalizm ve işbirlikçilerinin safında. Durum başyazarı Mithat Perin'in çok doğru teşhis ettiği üzere, «mutedil sol»a dahi duvar çeken bir Amerikan tipi Filipin demokrasisini gerçekleştirmeye görevini yüklenmiştir. Bunun içindir ki, Feyzioğlu'nun başarısı, emperyalizmin başarısı demektir. Bunun içindir ki, komrador basının tam desteği ile Feyzioğlu'nun giriştiği McCarthy üsluplu mücadeleyi kesinlikle boşa çıkartmak için, gerçek demokrasiden yana bütün milletvekiller uvanık olmalıdır. B'lelim ki, Ecevit'in başarısı, emperyalizmin bir yenilgisi demektir.

Tural Olayı?

Bu haftanın başında Çankaya'da toplanan Millî Güvenlik Kurulu, artık gazetelerde açık açık yazılan rejimi tehdit eden gerçek tehlike üzerinde duracak yerde, bir kudretli kişiyi yatıştırma vakti geçirdi. AP müteahhitlerinin basını, toplantıyı şöyle verdi: «Toplantıda solcular ve komünistler tarafından Genel Kurmay Başkanına tevcih olunan haksız hücumlar görülmüştür. Solcuların ve komünistlerin (korkulan adam) dedikleri Cemal Tural'ın Orduya yayınladığı ve komünizmin yurdumuzda ne yapmak istediği yolundaki bildirisi ile sol çevrelerdeki reaksiyonu ve bu yüzden Genel Kurmay Başkanının yıpratılmak istenmesinin sebepleri üzerinde durulmuştur». Gerçekten toplantıda, Anayasa rejimine son vermeye yönelmiş faşist teşebbüs-

BU MUDUR TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ?

CHP Genel Sekreteri Ecevit, Iskenderun'da ortamın solundaki milliyetçilik anlayışı ile AP iktidarının milliyetçilik anlayışını karşılaştırdı. Ecevit, Türkiye'de elçilik yapmış bir Amerikan diplomatının yazdığı yeni çıkmış bir kitapta belgelerin ışığı altında, Amerikanın Türkiye'deki politikasının daha belirli hatlarla meydana çıktığını açıkladıktan sonra şöyle demiştir:

Kitapta Türk petrolünü ve yeraltı servetlerini ipotek altına alma yolundaki yabancı gayretlere, Amerikanın vakit geçirmeden katılması ikazının, Türkiye'deki Amerikan Büyükelçisi tarafından o zaman bir raporla yapıldığı belirtilmekte ve diğer vesikalar da Amerikan politikasını daha belirli hâle getirmektedir.

Anlaşılmaktadır ki, Amerika, Batı Avrupa ülkelerinin Türkiyeyi bölmesini önlemek gayretleriyle değil, yeraltı servetlerimizi kendi kontrol ve nüfuzuna alabilmek için Avrupalılara karşı çıkmıştır. Türkiyeyi ırk, din ayrımı ile bir diğer yönde bölüp parçalamayı düşünmüştür.

Şimdi kendigilimizden bu politikaya yardım ediyor ve yeraltı zenginliklerimizi Amerikaya sunuyoruz. İktidarın tutumu budur. Evet. Ve soruyorum: Türk milliyetçiliği bu mudur?

Petrol boru hattıyla yılda 80 milyon lira kâr sağlayıp gücü artacak bir devlet teşekkülünün imkânlarını, kolaylıkla yabancı şirketlere peşkeş çekmek midir milliyetçilik?

Türk petrolünü ve madenlerini savunan, gerçekten bu yurdu seven yüksek memurları, iktidar işbaşına gelir gelmez sorumluluk mevkilerinden atmıştır. Bu mudur milliyetçilik?

Birçok işlerimizi bizden daha iyi bilecek kadar iç işlerimi-

ze karışmış bir Amerikaya Kıbrıs buhranı sırasında savurduğu

tehdide karşı Türkiye'nin NATO içindeki yerini yeniden düşün-

mek gerekir diye mukabele ettiğimiz için bizi ithama kalkışan-

lar mı Türk milliyetçisidirler?

Ecevit, bugünkü iktidarın temsil ettiği sakat ve zararlı milliyetçilik anlayışının son bir örneğinin de Kossigin'in ziyareti sırasında verildiğini ileri sürerek şöyle demiştir:

Halkı zararlı ve yanlış bir milliyetçilik anlayışına hapsedmek için her türlü istismarı meslek edinenler, Kossigin'i karşılamak için her türlü Ramazana rastlamasından telâşlanarak protokol kaidelerini zorlayan teşebbüslere giriştiler ve bu ziyaretlerde âdet olunan dışı yollar boyunca sadece üç yere Rus bayrağı astılar. Böylece halkın gözünde ne derece milliyetçi olduklarını ispata kalkıştılar. Fakat bu kompleksin misafirler üzerinde yaratacağı tesiri silmek için de Esenboğa hava alanında Mehmetçik'in elindeki sancağın üzerine Rus bayrağını geçirerek, halkın gözünden uzak bir yerde eksiklerini tamamlamış oldular.

Bu oyunlar ve endişeler içinde bulunan bir iktidarın petrol

boru hattını yabancılara peşkeş çeken tutumunu, milli haysiyeti-

miz, becamız ve bağımsızlığımız bakımından tehlikeli görüyo-

rum. Millî ve meşru menfaatlerimize ihanet sayılabilecek hare-

ketlerin milliyetçilikle alakası olamayacağını herkesin bilmesi

gerekir.

BORU

Anlar da sevincini kara toprağın,
Karışır birbirine dağların alı moru.
Bu yeryağımızın ırmağıdır,
Köylerden kentlere uzanır çağlayarak, hey hey,
Artık sömürülmeyeceğini ülkemizin,
Batmandan Akdenize haykırır bir Boru.

Akacağz akacağz hep,
Yüce aydınlığa doğru.
Mustafa Kemal'in vardığına ulaşacağız,
Yurdumuz özgür kalacak, hey hey,
Yurdumuz Mustafa Kemal kalacak.
Batmandan Akdenize haykırır bir Boru.

— Ne gün paydaş olacağız?
İşte iğrenç ağızlarında karanlık bir soru.
Yok, yapamıyacaksınız, bu ses tanık:
Türkiye Türklerindir, hey hey,
Duyuyor musunuz
Batmandan Akdenize haykırır bir Boru.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Orgeneral Tural

ve yazarlara müthiş tehditler savurdu. Demek, «hainane maksatlar, hayasızlar, sapık arzular, kirli işler, tiksinti» gibi çok seviyeli sözlerle doluydu. Yalnız, «Türk demokrasisini yanlış istikametlere sürüklemek isteyenlerin sonu mutlaka hüsrana olacaktır» gibi çok doğru bir cümleyi de ihtiva etmekteydi. Ama iktidarın başına göre, Anayasaya karşı yönelmiş bir takım teşebbüslerin gerekçesini teşkil eden bildiriler, «vatanî ve kanunî bir görev» in yerine getirilmesinden ibaretti.

Vatanî ve kanunî görev» sözlerinin altında nelerin gizlendiğini, aynı gün, Nadir Nâdi, saygılı üslûbuyla apaçık belirtiyordu: «27 Mayıs Devrimini candan benimseyen, benimsediğine dair imzası altında yazı yayınlayan, Anayasa düzeni içinde Türk Ordusunun en yüksek ve en sorumlu yerinde görev alan, demokrasiye inanmış, Atatürkçü bir general, bir faşist kabadayısı gibi sokak ortasından adam kaçırıp dövdüremez, hukuk düzenine karşı bir takım tertiplere girişemez, kişisel hırslara kapılamaz, asil görevinin kendine yüklediği ağır sorunu unutarak, milleti karanlık serüvenlere sürüklemeyi düşünemezdi». Prof. Bahri

Başbakan Süleyman Demirel

Savcı da, «emirname» yi akademik açıdan inceleyerek, faşist niteliğini ortaya koymaktaydı. Emirname, aslında, 1961 Anayasası rejiminin kaldırılmasını isteyen bir gerçek idi. Ne var ki, iktidarın başı, Anayasayı savunmak yerine, olaydan iç ve dış politika bakımından yararlanmayı tercih etmiştir. İnönü'nün ziyareti, iktidarın başına doğru yolu göstermeye yetmemiştir. Gerçi İnönü, Demirel'i ziyaretinde Tural meselesine dokunulmadığını açıklamıştır. Ama Ordu üzerinde büyük prestiji olan ana muhalefet partisi liderinin, bu konudaki tutumu, gerek Sunay'ın, gerek Demirel'in çoktan beri malumdur. İktidarın başından çok farklı bir devlet anlayışına sahip bulunan İnönü, izlenmesi gerekli tek yolun ne olduğunu yetkililere açık açık anlatmıştır. Demirel'in son demecini hiç beğenmediği de bilinmektedir. Ne var ki, yetkililer, bırakınız Anayasayı, ciddi bir devlet anlayışının gerektirdiği bu gerçeği anlamak istememektelerdir.

Bununla beraber, bir takım hevesler besleyenler, bir şeyler

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü

yapabilecek güçten yoksundurlar. Sadece bir huzursuzluk kaynağı olmakta devam edeceklerdir. Bu arada yazarlara gözdağı verme ve gayretkeş savcılarını harekete geçirme yolunda her türlü çaba gösterilecektir. Kudretli kişinin öfkesi ölçüsünde basın özgürlüğü tehdit altındadır! AP grubu da, «vazgeçilmesi ve hatâ toz konurulması mümkün olmayan demokratik nizam ve hürriyetlerin korunması için her

türlü kanunî tedbirin alınmasında hiç bir tereddüdün içinde değiliz» tarzında bir bildiriye ittifakla yayınlamıştır. Ankara sokaklarında da «sosyalistlere ölüm» beyannameleri dağıtılmıştır. Bu tozu dumana katma ve gözdağı verme kampanyası, bazı kurbanlar verme pahasına, kudretli zat yatışınca kadar süreceğe benzemektedir.

Demirel - İnönü

Konuşması

İnönü, «Tural meselesini konuşmadım» dedi, fakat ana muhalefet partisi lideri Başbakanla ne konuştu? Sızan haberlerden dış politika konularının özellikle Türk - Sovyet ilişkilerinin üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır. İnönü, dış politikada az çok bir bağımsızlığa kavuşmak için Sovyet dostluğunu zorunlu saymakta ve bunu bir milli politika haline getirmek istemektedir. Konuşmada, iktidarın başına bir kez daha bu düşüncesini belli etmiştir. Görünüşte bu düşünceyi paylaşıyor gibi davranan Demirel de Kosigin' in Türkiye'den memnun ayrıldığını söylemiştir. Ne var ki

NÂZIM HİKMET İN ATATÜRK'E YAZ- DIĞI MEKTUP...

Cumhur Reisi Atatürk'ün Yüksek Katına

Türk Ordusunu «isyana teşvik» ettiğim iddiasıyla «onbeş yıl ağır hapis cezası giydim. Şimdi de Türk Donanmasını «isyana teşvik etmekle» töhmetlendiriliyorum.

Türk inkılabına ve senin adına and içerim ki suçuzum.

Askerî isyana teşvik etmedim.

Kör değilim ve senin yaptığın her ileri dev hamlesini anlayabilen bir kafam, yurdumu seven bir yüreğim var.

Askerî isyana teşvik etmedim.

Yurdumun ve inkılâpçı senin karşında alnım açıktır.

Yüksek askerî makamlar, devlet ve adâlet, küçük, bürokrat gizli rejim düşmanlarınca aldatılıyorlar.

Askerî isyana teşvik etmedim.

Deli, serseri, mürteci, satılmış, inkılâp ve yurt hâini değilim ki, bunu bir ân olsun düşünebileyim.

Askerî isyana teşvik etmedim.

Senin eserin ve sana aziz olan Türk dilinin inancım bir şâiriyim. Sırtıma yüklenen ve yükletilecek hapis yıllarını taşıyabilecek kadar sabırlı olabilirdim. Büyük işlerinin arasında seni bir Türk şâirinin felâketi ile alâkalandırmak istemezdim.

Bağışla beni. Seni bir an kendimle meşgul ettimse, alnıma vurulmak istenen bu «inkılâp askerini isyana teşvik» damgasının ancak senin ellerinle silinebileceğine inandığımdandır.

Başvurabileceğim en inkılâpçı baş sensin. Kemalizmden ve senden adâlet istiyorum.

Türk inkılabına ve senin başına and içerim ki, suçuzum.

Nâzım Hikmet RAN

NOT : Nâzım'ın bu mektubu, Atatürk'e sunulmak üzere, şâirin bir yakınına verilmiştir. Fakat o sırada hastalığı ağırlaşan Atatürk'e mektup bu yüzden sunulmamıştır. Halûk Şehsuvaroğlu'nun eline mektup, Yücel arşivinde saklanmak üzere Muhtar Enata'ya tevdi edilmiştir.

ünlû Time dergisi, Demirel'in Sovyetlerle yakınlaşma teşebbüsünün bir oyun olduğunu yazmaktadır. Haberin doğruluğu kestirilemez. Ama Tural «Emirname»sinde açıklanan «Moskova plânı»nın iki ülke arasında ilişkileri güçleştirdiği muhakkaktır.

Dış politika konularının yanı sıra İnönü, gençlik ve öğretmen meseleleri üzerinde durmuştur. İnönü'nün gençlik konusunda şu uyarda bulunduğu belirtilmektedir : «Dikkat ediniz, elinize öğrenci kani bulaşmasın. Yoksa kendi nizi kurtaramazsınız. Böyle durumlarda kimse kurtulamaz.»

Kültür müsteşarının Yeni marifeti

Tercüme bürosunun değerli unsurlarını ayrılma zorunda bırakan Kültür Müsteşarının yeni bir marifeti daha ortaya çıkmıştır. Müsteşar bu ders yılı, Talim-Terbiye kurulundan izinsiz, 35 ders kitabını sanki Talim-Terbiye Kurulundan işlem görmüş gibi, Tebliğler Dergisinde yayımlamış, öğretmenler de bu kitaplardan bir kısmını öğrencilerine ders kitabı olarak aldirtmişlerdir. Üstelik bunlardan altı tanesi hakkında Talim - Terbiyenin «Yetersiz-Okutulması sakıncalıdır» kararı aldığı anlaşılmıştır. Müsteşarın görevini kötüye kullanma suçu işlediği açıktır. Meselenin mahkeme konusu olması beklenmektedir.

Le Monde'un Ankara Mektubu

Solu savunma savaşı, ancak basın ve üniversitelerin bir kısmını ilgilendiriyor

Julien Le Moyne

Ankara, 25 Ocak — «Onlar Kemalizmi maske yaparak, komünizm ve sosyalizm propagandası yaptılar» Bu suçlama, öğretmenleri oradan buraya atmaya ya da bakanlık emrine almak için, sık sık gerekçe olarak kullanılmaktadır. İktidara bağlı olmayan gazeteler birkaç gündür heye canlanmıştır. Milliyet, «Son iki ayda 14 öğretmen görevinden uzaklaştırılmıştır. Bir yıl içinde ise 300 öğretmenin yeri değiştirilmiştir.» diye başlık atmaktadır. Gazetenin Genel Yayın Müdürü, sunları yazabilmektedir: «Öğretmenlere uygulanan usuller, iktidarın görüşlerini paylaşmayan hocaları tasfiye için düşünülenmiş bir darbe intibahını bize vermektedir.»

Öğretmenlere karşı girişilen hareketler, şimdiye kadar ulkede fazla bir heyecan yaratmış değildir. Eğer öğretmenlere baskı hâlen dikkati çekmişse bu, aynı zamanda üniversite çevrelerinde sistemli biçimde sürdürülen karışıklıkların sonucudur. Sonbaharda ki TMTF kongresinde, delegeler iki hasım gruba bölünmüş iki ayrı başkan ve sekreteryası seçmişti. Bunun üzerine Mahkeme, Federasyon lokallerinin muhafazasını, geçici bir süreyle 7 kişilik bir komiteye vermiştir. Binada bulunan «İleri ci grup» ayrılmaı reddetmiştir. Bunun üzerine, Mahkemenin verdiği görevi yerine getirmekten Komite vazgeçmiş görünürken, polis binayı zorla bosaltmıştır.

O tarihten beri bir polis koronuyla çevrilmiş binanın etrafında her gün hadiseler çıkmaktadır. Talebe grupları, devamlı olarak binayı ele geçirmeye çalışmaktadır. İstan bul'daki hareket, tabii olarak Ankara'ya da sarmış, Cumartesi günü öğleden sonra bazı üniversitelerde, başkentten normal gösteri yeri olan Atatürk Bulvarında bir dayanışma yürü-

rüyüşü yapmışlardır. Habersiz gösteri yasak olduğu için, bazı nümayişçiler tevkif edilmiştir. Pazar günü ise basın, aralarında Unesco Genel Başkanı Bedrettin Tuncel de bulunan birçok profesörün ve Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu mensubu 13 kişinin istifa haberini ortaya atmıştır. Bunlar, Bakanlığın tercümesini yasakladığı ya da listeden çıkarttığı yabancı eserlerin secilmesinde yüksek makamların yönettiği eleştirilerden hoşnutsuzluk duyarak görevlerinden ayrılmışlardır.

Bu istifalar, Bakan Orhan Denizli hedef almaktadır. İlk okul öğretmenlerine yöneltilen baskı çerçevesini çok aşmaktadır. İstifaların, prensip itibarıyla, öğrenci anlaşmazlıkları gösterileriyle de en ufak ilgisi yoktur. Fakat bütün bu olaylar arasında bir bağ vardır: Hepsi, «Sol propagandası» denilen genel bir mücadelenin parçalarıdır. Adalet Partisi Lideri Başbakan Demirel'in partisi içindeki aşırı sağ yendikten sonra, aşırı sola da yönelerek taraftarları gözünde «dengeyi sağlamak» için böyle bir mücadeleye girişmesi beklenebilirdi.

Teeşbbüs, komünist olmakla beraber, sosyalistim diye ortaya çıkan, hattâ sadece politik yelpazenin sonunda yer aldığı söylenen kişi ve gruplar için bazı tehlikeler taşımaktadır. Gariptir ki benzer şartlarda Le Monde 4 yıl önce (6/7 Şubat 1963) bu tehlikeye dikkati çekmiştir. Gerçekten düşünce ve söz hürriyetini yeniden kurmak isteyen 1961 Anayasası yıllardır yürürlükte olduğu halde, bazı politik faaliyetleri cezalandıran ünlü 141 ve 142. maddeler muhafaza edildiği için, bunun yarattığı çelişmeden kurtulmak mümkün olmamaktadır.

Türkiye İşçi Partisine mensup parlamento üyeleri bu maddelerin iptali için Anaya-

sa Mahkemesine başvurmuşlardır, fakat bu talep çoğunlukla reddedilmiştir. Ama gariptir ki, kararın gerekçesi hâlâ beklenmektedir. Eğer Hükümet, söylediği gibi, çoğunluğuna dayanarak 141 ve 142. maddeleri ağırlaştırarak yeni hükümleri Parlatomentodan geçirmek isterse, Anayasa Mahkemesinde bu yeni hükümleri reddedecek bir çoğunluğun bulunduğu düşünün hukuk çular vardır.

Hâlen tartışma konusu olan 141 ve 142 maddeler durmakta ve uygulanmaktadır. 3 Şubat'ta Yargıtay, Cumhuriyet Gazetesinde 20 Aralık 1962'de yayınlanan bir müsabaka yazısının (Bakınız, Le Monde 6 Şubat 1963) yol açtığı mahkûmiyet konusunda son sözü söyleyecektir.

Adalet, gazetenin sorumlu yazı işleri müdürünün beraati için gerekli metinleri bulmuş tur, ama yazarı beraat ettirecek metinleri bulmamıştır. Yargıtay, sanığın sutschuzluğuna hükmeden iki mahkeme kararını bozmuştur. Yargıtayın ısrarı sonucu, üçüncü bir mahkemede, yazar, 6 yıl hapse ve medeni haklardan yoksun bırakılma cezasına çarptırılmıştır. Bu uğursuz müsabakanın konusu, «liberalizm mi, sosyalizm mi» idi. Müsabakaya katılan Şadi Alkılıç, «Türkiye'nin tek kurtuluş yolu olarak sosyalizmi seçmişti. Ellisi ni aşmış bulunan Alkılıç, 13 Mayıs 1965 tarihinden beri hapsedir ve olay bir hukuk meselesi olmaktan çıkıp, insan ni bir mesele hâline gelmiştir. 27 Mayıs subaylarının kurduğu Yassıada Yüksek Mahkemesinin en ağır cezalara mahkûm ettiği politikacılar son af kanunu ile bütün haklarına kavuştukları halde, 141 ve 142. madde suçuları kasten af dışı bırakılmışlardır.

Kamu oyunun şimdiki duruma bakılırsa, solun korunması savaşı, ancak basın ile üniversitenin bir kısmını ilgilendirir görünmektedir. Kütüpheler, geniş ölçüde bunun aleyhindedir. O yüzden de, gittikçe artan sayıda kişi, fikir hürriyetini sınırlandırma teşebbüslerinin yeniden sahneye komasına «Ordu'nun» müsaade etmeyeceği söylenmesini yaymaktadır. Bununla beraber, teslim etmek gerekir ki, ekseriya sıkı yönetimin hükmü sürdürüğü eski rejim günlerinde yazılmayan pek çok şey bugün yayınlanabilmektedir. Öte yandan Ordu, yeni demelere girmenin dışında, başka sorunlarla karşı karşıyadır.

protesto etmelidir. Yazarların, kesin hüküm giymedikçe, yazılarından dolayı tevkif edildikleri bir ülkede, fikir özgürlüğünden söz açılmaz.

Alkılıç davası

YÖN baskıya girdiği sırada, Yargıtay, Alkılıç'ın beraati konusunda belki son ümitleri de kaldırmış bulunacaktır. Zira Ağırceza Mahkemelerinde beraat eden Şadi Alkılıç, Yargıtay'ın ısrarıyla mahkûm olmuştur. Ama Alkılıç, ümitle son defa Yargıtay'a başvurmuştur. Bu son savunmasında Alkılıç, «Bir fikir sövledi, yazı yazdı diye bir adamı altı yıl zindana atmak ancak engizisyon devrinde görülmüştür. Bu demokrasi devrinde, ben adaletinizle hapisten kurtulacağım üçüncü ve son defa beraat

edeceğime eminim» demektedir.

YÖN baskıya girerken, biz de gelecek yıllarda «Dreyfus» davası gibi hatırlanacak olan bir «Alkılıç davası» örneği bırakılmak, Yargıtay'ın Türk Adliyesini kurtaracağını ümit etmek istiyoruz.

Le Monde'dan aktardığımız yazıda da görüleceği üzere, Alkılıç davası, dış ülkelerde de büyük yankı uyandırmıştır. Milletlerarası Basın Enstitüsü konu ile yakından ilgilenmiştir. Siniavski ve Daniel davası gibi, Alkılıç olayı ile de ilgilenen «Milletlerarası Af Derneği», Yargıtay'a mektup yazarak âtîfet talebinde bulunmuştur: «Şu sırada Türkiye'de hapisten bulunan Şadi Alkılıç'ın müracaatını müzakere etmek üzere Şubat 1967'de toplantımızın zaman kendisine karşı âtîfette bulunmanızı rica ediyoruz (.....) Şadi Alkılıç dolayısıyla uyanması muhtemel milletlerarası ilgi ve endişe karşısında Türkiye, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi'nin hür ve demokratik bir üyesi olmak niteliğini ancak bu zata karşı âtîfet göstererek muhafaza edebilir.»

Çetin Altan ve Strateji

«Bizim Stratejimiz» yazısıyla Çetin Altan, eski görüşleriyle «emirname» den sonraki görüşlerini uzlaştırmaya çalışmaktadır.

Altan'a göre, iki planda mücadele yapılacaktır: 1) Faşizme karşı mücadele, 2) Antiemperyalist mücadele, Anayasanın yüzde yüz uygulanması anlamındaki faşizme karşı mücadelede, Altan, sosyalist olsun olmasın, faşizme karşı herkesle cephe yapmaya hazırdır. Nitekim Altan, Akşam'da «Demokrasi aşkına inansam, Demirel'in bile hemen yanında olabilirim» demektedir.

Antiemperyalist mücadele ise, Altan'a göre, sosyalist mücadeledir. O halde bu mücadeleyi yaparken faşizme karşı durmakla beraber, sosyalist olmayanlarla da —ara tabakalar ve ortanın solu ile— mücadele edilecektir.

Anlayabildiğimiz kadarı ile bu strateji, müttetiklerle aynı anda hem işbirliği yapmayı, hem de savaşmayı gerektirmektedir! Bu «hem dostuz, hem düşmanız» stratejisinin kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm olduğu açıktır.

Biz diyoruz ki, faşizme karşı savaş ile antiemperyalist mücadele bir madalyonun iki yüzüdür. Zira faşizm emperyalizm ile işbirliklerinin özledikleri rejimdir. Faşizme karşı bütün güçler, sosyalist olmasalar da, emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı dikimlek durumundadırlar. Türkiye, şu anda bu mücadeleyi verme görevindedir. Bir koltuğa iki karpuz sığdırmak gibi, iki savaşı bir anda vermeye kalkışmak milliyetçi demokratik güçleri bölmekten parçalamaktan başka bir sonuç vermez. Kaldı ki, Çetin Altan, «Anayasamızın yüzde yüz uygulanacağı bugünkü demokrasi ortamı» ni, «sosyalizme doğru gelişmekte olan dinamik bir ortam» saymaktadır. O halde Anayasa düzeninin korunması ve uygulanmasından yana olduklarını, TIP'e kol kanat gerekerek defalarca göstermiş güçler ve kişilerle bir yandan Anayasayı korumak için işbirliği yapmak isterken, öte yandan sosyalist değerler diye karşıya almak niye?

TIP'in antiemperyalist mücadele konusundaki yanlış görüşlerini, Anayasanın korunması ve faşizme karşı mücadele konusundaki haklı görüşleriyle uzlaştırmak mümkün değildir.

Gerçekçi Lenin, «Çocukluk Hastalıkları» kitabını, solcular için son derece faydalı bir nutuk verdiği için Lloyd George'a ithaf etmekteydi. Muhafazakâr politikacının nutkunu, ithaf yazısında, «quasi marxiste» diye alkışlamaktaydı. «Hemen hemen marksist sayılan 18 Mart 1920 tarihli bu nutkunda, muhafazakâr politikacı, solun zaferini önlemek için, «muhafazakâr - liberal» ittifakının zorunluluğunu savunmaktaydı. Son günlerde Demirel de, Lenin'in deyiimi ile «hemen hemen marksist» bir görüşü savunmaktadır. Demirel, «Türkiye'de demokratik cephenin komünist cephe ile bir yaşama savaşı verdiğini» söylemiştir. Yani emperyalizm ve işbirlikçileri cephesi ile milliyetçi demokratik cephe savaşmaktadır. Demirel, «hemen hemen marksist» ve kendi açısından isabetli stratejiler çizerken, ünlü CIA raporu da doğru bir stratejiye dayanırken, demokrasiden ve bağımsızlıktan yana güçler, «hemen hemen ütöplast» stratejiler mi icat edeceklerdir?

Dönüşüm ve TIP

Dönüşümün TIP adına nezaretçisi Çetin Altan, Akşam gazetesinde, faşizme karşı ayırım yapmadan bütün demokratik güçlerin birleşmesini isterken ve bu bakımdan İnönü'ye büyük görev düşüğünü yazarken, TIP'in görüşlerini dile getirdiği belirtilen Dönüşüm, başyazısında İnönü'ye ortanın soluna şiddetle çatmakta ve bir CHP - AP ittifakından söz etmektedir. Bu durumda, son olaylardan sonra TIP'in tutumunda bir değişiklik olup olmadığını anlamak hayli güçleşmektedir. Çetin Altan'ın TIP adına nezaret ettiği Dönüşüm, Çetin Altan'ın Akşam'da ileri sürdüğü görüşün tam aksini yazmaktadır. TIP yöneticileri bu tersliği her halde açıklığa kavuşturacaklardır.

Dönüşüm, birçok gelişmelerle dolu «Duvarlar Arasında Burjuva Demokrasi» adlı başyazısında özetle şunları söylemektedir: CHP'de yeni yol arama ihtiyacı «büyük burjuvaziye gelişmekte olan emekçi sınıflar arasında sınıksız ve günden güne iktidar kaybına uğrayan bürokratik ve aydın burjuvazinin ihtiyacıdır... Ecevit'in iki duvar arasındaki demokrasi görüşünün burjuva ittifakını sağlamlaştırmaktan başka bir anlamı olmasa gerekir. Değişime ve sola açılmanın düzmececiği böylece bizzat önderi tarafından açıkça ilân edilmiştir... Halka inmek deyimi, hareketin tepeden imceliğini çok güzel belirtmektedir... Bir hafta önce Ecevit'in, CHP grubundaki tartışmalar sırasında ortanın solu konusunu İstanbulda iş adamlarına ve Amerikan Konso-

losuna anlattığını ve onların onayını aldığı, kendisini savunma bábında belirtmesi dikkat çekicidir... DP devrindeki muhalefet yıllarında orta sınıfın korunması ve geliştirilmesini mevcut düzenin sürdürülmesinin en sağlam güvencesi olarak iktidara salık veren CHP ve onun Genel Başkanı olmuştur. Bu görüş mevcut sınıf ilişkilerinin korunması amacıyla, bugün (akıllı) sermayedarlarca da savunulmaktadır. Burjuva sınıfının bir bölümü olan CHP'nin dayandığı tabakalar emekçi sınıfı bilinçlendikçe ve güçlendikçe büyük burjuvazi ile dayanışmasını sağlamlaştıracaktır. Duvarlar arasındaki demokrasi bu dayanışmanın bugünkü adıdır ve isim bas, da Bülent Ecevit'tir. AP de aynı şekilde sola karşı ittifak konusunda elverişli davranmaktadır... AP'ye karşı olan allerji bugün kırılmıştır ve iki parti arasındaki bahar havası, gözden kaçmamaktadır.

Eğer bu sözler, TIP'in görüşünü dile getiriyorsa, TIP'li gençler, Ecevit'i «İkinci Morrison» ilân etmekte yerden göğe kadar haklıdır. Yalnız bu takdirde, faşist bir tehlike görünce, bazı TIP sözcülerinin, «İsmet Paşa bizi kurtar» diye İnönü'ye sığınmaya hakları yoktur. Sosyalist mücadele, her halde İsmet Paşanın himayesinde, İsmet Paşaya küfredmek değildir.

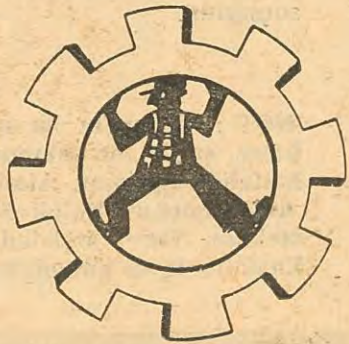
«Dün köleydik, bugün halkız» Ağırcezada...

«Dün Köleydik, Bugün Halkız» adlı kitabın hazırlayıcısı Süleyman Ege, geçen hafta Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesinde yargılandı. Prof. Sulhi Dönmez, Prof. Recai Galip Okandan ve Asistan Kayhan İçel'den kurulu bi-

siyasi notlar

Korkmazgil ve Erdost'un tevkifi

Fikir suçlarından hüküm giymeden önce tevkife gidilmesi yolunda, artık vazgeçildiği sanılan bir usul yeniden ortaya çıkmıştır. Değerli şair ve gazeteci Hüseyin Korkmazgil, «Kızılırmak» adlı şiir kitabı ve Sol Yayınları yöneticisi Muzaffer Erdost Mao'nun «Teori ve Pratik» adlı kitabı dolayısıyla tevkif edilmişlerdir. Mevzuatımız, delillerin yokedilmesi ve kaçma ihtimalleri karşısında «önceden hapsi» kabul etmektedir. Yazdıkları ortada bulunan bir yazar için, herhalde böyle ihtimaller yoktur. Tevkif, usulsüzdür. Korkmazgil ve Erdost'un tevkifini, Anayasadan ve fikir özgürlüğünden yana olan herkes,

İrkişiler, önsözde komünist rejimle «Macar kontlarının derebeylik düzeninin tarihe karıştığı» gerçeğinin belirtilmesini komünist propaganda-sı saymaktadırlar! Sayın profesörler şöyle demektedirler: «Yazar, toprak emekçisinin kurtuluşunun, emekçi sınıfın tahakkümünü tesis etmek veya toprak sahiplerini ortadan kaldırmak, yahut memleket içindeki müesses iktisadi veya sosyal temel nizama devirmek suretiyle gerçekleştirilmesi gerektiğini ileri sürmemekle beraber, önsözün sonunda, (kitabın yazarı kaygılanmakta haksız değildi. Tarih tekrarlanacak mıydı? Ama bu kez tarih tekrarlanmadı. Macar kontlarının derebeylik düzeni tarihin kara sayfalarından biri olarak geçmişe karıştı gitti) demek suretiyle, Macaris-tanda yerleşen komünist rejimi övücü bir şekilde göstermektedir. Durum böyle olunca, bu satırlar, TCK'nun 142/4 maddesinde yer alan suça vücut verici niteliktedir». Bu mantıkla, «Sovyetler Birliği kalkındı, Bulgaristan kalkındı» demek suç teşkil edecektir.

Sanık avukatı Niyazi Ağır-naslı, savcılığın hazırladığı bu bilrkişli raporuna tabiatıyla itiraz etti ve yeni bir bilrkişli hevetinin teskilini istedi. Ama Tevfik Ahışka başkanlığındaki Mahkeme Heyeti, bu talebi «lüzum yok» diye reddetti. Söz alan Süleyman Ege, yazarın kimliğini anlatmaya çalıştı: Yazar, sosyalistlikle, komünistlikle ilgili olmayan Kont Karoly'nin Çiftçi Partisinin ileri gelenlerinden. İstibdat günlerinde dahi Macaristanda 80 yıl kesintisiz yayınlanan parti gazetesinin başyazarıydı. 1918'de Başbakan seçilen Karoly, komünist hareketle devrilmiş ve komünist propagandası sayılan eseri kaleme alan başyazarın gazetesi kapatılmıştı! Süleyman Ege, sözlerini şöyle tamamladı: «Taraflı gözle kitabı okuyan bir kimsenin, yazarın Batı demokrasisi taraftarı olduğunu görmemesi imkânsızdır.»

Erdek'te Amerikan koyu:

Balıkesir'de yayınlanan Ateş gazetesi, «Yağma» adlı başyazarında şu bilgiyi vermektedir: «Yurdun en güzel sahilleri yalnız şahıslar, şirketler ve kurumlar tarafından değil, Amerikalılar tarafından da yağma edilmektedir.

Erdek'e girerken bir (Yasak Bölge) lâvasını, görenler, bu bölgede ne var? Niçin yasaktır? Ne maksatla yasaklanmıştır bu kıyı? Pek çok kimse bilmemektedir.

Bölgenin en güzel koyu olan ve hiç bir rüzgârına tesir edemediği bir denize sahip olan bu ender yerin adı (Ramlı) diğer adı da (Fransız Limanı) olarak anılmaktadır.

Hiç bir Türkün giremediği bu Türk sahiline ve denizine Amerikalılar serbestçe girer ve ne yapar, ne ederler, kimseye de hesap vermezler. Hele bir kayak ve insan bu kıyıya yaklaşsın hemen Amerikan gözcülerinin ihtar düdüklere, çekil oradan ihtarlarına muhatap olurlar.

Nedir burası? Bir Amerikan sayfiyesi midir? Amerikan tankilerinin serbestçe girip çıktığı bu yerde yükselen binalarda kimler oturmakta ve ne işler yapılmaktadır? NATO'ya ni aittir?... Benim vatanımda ben benim toprağıma, benim denizime girmeyorum. Sonra da (Demokrasil) der bahsediyorum. Kim inanır buna???

Ortak Pazar ve İngiltere

1963 yılında General de Gaulle'ün vetosu ile Ortak Pazarın kapısından çevrilen İngiltere, yeniden aynı kapıyı çalmıştır. Kapıyı açacak anahtar, bu sefer de General de Gaulle'ün elindedir. Fakat Amerikan'dan bağımsız bir Avrupa özlem; peşinde koşan General, Amerikan bu «Truva Atı» içeri almaktadır bugün de pek istekli değildir. Prof. Maurice Duverger, 26

Ocak 1967 tarihli Le Monde gazetesinde, bu isteksizliğin nedenlerini şöyle açıklamaktadır.

«Belirtmek gerekir ki, İngilterenin girişi, Altıların inşasına koyuldukları binayı temelinden değiştirecektir. İngiltere herhalde tek başına gelmeyecektir, onu öteki ler izleyecektir. Bu yeni adayların reddi güç olacaktır. Böylece Altı-lar Avrupası, Yediler Avrupası değil, en azından İskandinav ülkeleriyle birlikte Onlar Avrupası haline gelecektir. Atlantige dönmüş deniz halkları, Ortak Pazarda çoğunluğu sağlayacaklardır. Toplantıarda ve ortak dâvalarda İngilizce ağır basacak. Almanca ve özellikle hâlen Ortak Pazarda Hâkim durumda bulunan Fransızca gerileyecektir. Fransız-Alman Av-rupasından, Anglosakson Avrupasına geçilecektir.

Bu yüzden Dünya üzerindeki Amerikan nüfuzu artacak mıdır? 1963'te, İngilterenin Avrupada ABD'nin Truva Atı olmasından korkulmaktaydı. Generalin bazı hasımlarının da karşı çıkmadıkları vetosunun temel nedeni budur. O tarihten beri, durum hayli değişmiş midir? İlk bakışta bundan şüphe edilebilir. İngilterenin ABD ile olan ünlü (özel bağları)ndan fazla bir şey kalmış değildir. Ama dış politikada Londra, eskisi gibi Washington'a bağlıdır. Vietnam savaşı bunu açıkça göstermektedir. Amerikan sermayesinin İngiliz teşebbüsleri sömürgeleştirme genişlemiştir. Para güçlüğü Sterlin'i Dolara'nin himayesine sokmuştur. İngiltere, Batıda ABD'ye hegemonya sağlayan bir para politikasını sadakatla desteklemektedir.

Sömürge olmayan bağımsız bir Avrupa rüyası görenler, İngilterenin girişiyle Ortak Pazarın artan ölçüde Amerikan egemenliğine düşmesinden korkmıyacaklar mıdır?»

Öyle anlaşılmalıdır ki, General'a bundan fena halde korkmaktadır. Prof. Duverger ise, her şey rağmen, İngilterenin Ortak Pazar'a katılmasını yararlı bulmaktadır.

Dernek yağmacılığı

Türkiyede en kârlı ticaretlerden biri dernekcilikdir. Bu yüzden müt-hiş bir dernek enflasyonu vardır. Dernek enflasyonu devlete milyonlarca liraya mal olmaktadır. 1936 yılında yalnız dört dernek bütçeden 19 bin lira yardım görmekteydi. Bu rakam şimdi 20 milyon liraya bulmuştur.

20 milyon, yalnız Maliye Bakanlığının Bütçesinin «derneklere yardım» faslına konan miktardır. Ay-rıca örtülü ödenek vardır bankaların kendi yardım ödenekleri vardır. Bütçe dışında da iktisadi devlet teşebbüsleri açık göz dernekler için yerimli bir kaynaktır. Bütün bunlar hesaba katılınca, çoğu bir işe yaramaz derneklere

yapılan kamu sektörü yardımının 30 milyon lirayı aştığı düşünülebilir.

BütçeKomisyonunda her yıl derneklere yardım faslı görüşüldüğü zaman, Meclis dernekçilerle tıklım tıklım dolmaktadır. Dernekçiler müthiş bir baskı ve kulis faaliyeti yapmaktadırlar.

Derneklere yardımı iyice kısıtlayan diyen fıkracı Ahmet Kabaklı'ya, Bütçe Komisyonu üyeleri şu cevabı vermişlerdir: «Doğru söylüyorsanız, biz de senin gibi düşünmüyoruz ama, dernek yardımlarının onda bire indirilmesini teklif edecek hiç bir mebus çıkmaz aramızdan. Mazallah bu akşam gelip evlerimizi taşlarlar Adımız kara listeye geçer, çocuk çocu-

Aziz Nesin'in kitapları hemen hemen her yabancı dile çevriliyor. Bugünlerde ünlü yazarımızın, Bulgarcaya çevrilen bir kitabı yayınlanmak üzere. Aşağıda Aziz Nesin'in bu kitaba yazdığı önsözünü bulacaksınız. Bu yazısında Aziz Nesin, Türk ve Bulgar halkı arasındaki benzerlikleri belirtiyor ve ortak bir tip diye nitelediği «çarıkli erkânıharp» örneği üzerinde duruyor.

SEVİLENE KARŞI DUYULAN ÖFKE..

Aziz Nesin

Türk okurlarıma nasıl yazıyor şam, sizlere seslenirken de iste o rahatlık ve özenlik içindeyim. Bunun nedeni, Türk halkıyla Bulgar halkının birbirleri ne pek çok benzeşleridir kanı sımdayım. Yüzyıllar boyunca bir arada yaşayışımızın kaynaştırması mıdır, Balkanlık ve Anadolu'lunun benzer etkileri midir, yoksa bütün bunların hepsinin birleşik sonucu mudur, her neyse halklarımız arasında çok büyük benzerlik olduğunu Bulgaristan'a birkaç gelişimde gördüm. Birden kızıp parlamamıza, bir tatlı sözle hemen yatışmamıza, kolay çöştürülüp kolay kandırıl mamıza, dayanıklılığımız ve savasçılığımızla, sabırlımızla insan aklını durduran çalışkanlığımız ve taşı çatlatan korkunç tembelliğimizle, kaba çizgiler içinde gizli kalmış içlilik ve duygusal-lığımızla, bir yer de taştan daha sert bir yerde balmumundan daha yumuşaklığımızla, en çok da özenliğimizle, ya hele hele kurnazlıklarımızla, bizler ne çok birbirimize benziyoruz.

Büyük mizahçımız Aleko Kostantinofun «Bay Ganü» sunü okurken, bana öyle geldi ki, o romanda anlatılan Bay Ganü, sanki bütün özellikleriyle bizim «çarıkli erkânıharp» dediğimiz, köyden kopma bir kasabalımızdır. Türk ve Bulgar olarak bizlerin bütün zaafımız da, kuvvetimiz de, çok ilkel bir teknik, a-cemi bir anlatış, ama gerçekçi doğru ve sağlam bir gözlemle, Bay Ganü tipinde birleştilerle çizilmiştir. Türkiye'ye gelerseniz, Bay Ganü'nün Türk arkadaşlarının torunlarını göreceksiniz, bütün iyi ve kötü yanlarıyla. Ben de Bulgaristanda Bay Ganü'nün torunlarını gördüm. Şviştov'da Aleko Kostantinof'un müzesini gezdiğim zaman, Alekonun bir alkollü dolu şişede saklanan kurşunla delik yüreğinden daha çok, beni o müzenin duvarındaki bir karikatür ilendirdi, duygulandırdı. Unuta madığım o karikatürü kısaca anlatmaya çalışayım: Vurulmuş yerde yatan Aleko, bir elivle göğsündeki kurşun yarasını tutarken, başucunda duran Bay Ganü'ye «Beni sen mi vurdun? Eh, ne yapalım, demek böyle...Zarar yok» diyor.

Burdaki ümanizm, İsa'nın «sağ yanağına vurana, solunu da uzat» öğütü değildir. Öyle anlaşılıyor ki, Aleko Kostantinof «Bay Ganü» adlı kahramanında sembolize ettiği tipi hem çok seviyor, hem de ona çok kızıyor. Kızdığı için, alay ediyor onunla, yerden yere vuruyor, onun bütün kusurlu yanlarını ortaya çıkarıyor. Ama bu kızgınlığı, ona olan sevgisindedir. Bay Ganü'ye ancak sevilerek kızılabilir. Çünkü, ondaki bütün kusurlar, yönetimin ve eğitim kusurlarıdır. Gerçekten Aleko Kostantinof, yönetimin ve eğitimin bozukluğundan alay edilecek duruma düşmüş olan Bay Ganü'ye olan duyguları-

ni şöyle açıklar: «Gözünüzün önüne getirin baylar! Son dakikada Bay Ganü'ne acıdım. İnancınız. Onun bu davranışının çok çirkin olduğunu anlıyordum. Biliyorum, nefret edilecek bir cimri, bencil, hiyleci ve kurnaz, ikiyüzlü bir çıkarıcı, kaba ve iliklerinedek bayağı bir insandı. Ama ben ona acıdım. Son birkaç sözünü dinlerken, sesinin ince titişiminde, kulağım Bay Ganü'nün yüreğinden saklı olan bir acıyı duydu. Ama tanrım Bay Ganü'deki bu özenlik ne denli az beliriyordu. Bilmem belki de size gülünce gelecektir ama beyler ben bu dakikada başka bir gözle baktım ona.

Sanki birisi bana şöyle telkinde bulunmuştu: «Bu kaba hiyleci bahtsızdan nefret etme!»

O, yaşadığı ortamın ürünü ve kötü eğitimcilerin kurbanıdır. Kötülük onun kendinde değil, çevresinin kötü etkisindedir. Bay Ganü çalışkandır, muhakemelidir, herşeyi çabuk kavrar. Onun en önemli niteliği de çabuk kavramak ve herşeyi çabuk benimsemek kabiliyetidir.

Onu, iyi bir yönetmenin eline ver, ne yiğitlikler yapacak güçte olduğunu o zaman görürsün. Bay Ganü şimdiye dek salt hayvansı enerjisini dışa vurmuştur. Ama onda yaratıcı manevi bir güç de vardır. Bu kudret, canlı ve yaratıcı bir güç dönüştürmek için bir özendirme ve iyi eğitim beklemektedir.»

Aleko Kostantinof, boyuna alay ettiği Bay Ganü'yü o denli çok sever ki, romanının bir yerinde, onun kötü yanlarını abartarak gösterdiği için, yaratıcı kahramanından şöyle af diler:

«Sen de affet Bay Ganü! Senin hikâyelerini anlatırken yalnız temiz duygularla çökünü olduğuma Tanrı tanrıktır. Kalemini, ne kötü niyetle azarlamak, ne nefret etmek, ne de hafiflikle gülmek amacıyla yürüttüm.

Ben de yaşadığım dönemin çocuğuyum; belki bazı olaylar beni de tüm yansız ve nesnel olmaktan alakoyuştur. Ama ben acı gerçeğin özünü canlandırmak istedim. Bay Ganü, kardeşlerinin senin gibi olmadıklarını biliyorum; ama şimdilik onlar ikinci, üçüncü verlerdedirler. Sen ön plânda sınırsın. Senin ruhun toplumsal olumsuzumuzu kaplamakta, politika ve basına damgasını vurmaktadır.»

Edebiyat sanatı bakımından, bir yazarın romanı içinde kendi kahramanlarıyla ve okurlarıyla bu türlü söylevlerle konuşmasını, doğru bulmayabilirsiniz bugün. Ama bu sözlerinde ümanist Aleko Kostantinof, onu öylesine çok sevdiği için affedecek «Demek, sen vurdun Bay Ganü..

Eh, ne yapalım zarar yok» diyecektir.

Bu kitaptaki hikâyelerimi Bulgarcaya çeviren dostum Parusev, bana gönderdiği mektupta şöyle yazıyordu:

«Çevirdiğim hikâyeler kitabın için bir yazı gerekli Rica ederim, en kısa zamanda bu yazıyı hazırlayıp gönderiniz. Yazı, kendi hikâyelerinize dair olsun.»

Bir yazarın kendi eserlerine değin yazması hem çok kolay, hem de çok zordur. Bu günedek, ikibinden çok hikâyeye vazdım. Bunların ancak besyüzünü seçip kitaplarıma aldım. Kendim için yargımı doğru sayılırsa hikâyelerimde üç evre vardır. Birinci evrede ve hikâyelerimin pek çoğunda, yurdumun toplumsal topografyasını vermeye çalıştım ve bu işi bilinçle yapmaya uğraştım. İkinci evrede «Memleketin birinde Hoptirnam» adlı kitabımda topladığım masallar ve üçüncü evrede «Yeşil Renkli Namus Gazisi» adlı kitabımdaki hikâyeler vardır.

Türkiye'nin toplumsal topografyasını vermeye çalışır, ken, bu işi kendi insanlarımızla alay ederek, onları gülünceleştirerek, yererek yaptım elbet, çok da kızdım onlara. Ama bütün bunların hepsinden daha çok, hepsinden daha üstün bir duyguyla sevdim onları. Her ne yazdımsa, halkımı gerçekten, özenle severek yazdım.

«İnsanları sevmek» diye çok klise bir söz var. Dış anlamıyla beğenmiyorum, doğru bulmuyorum bu sözü. Çünkü, insanları sevmek, halkı sevmek deyince, onları olduğu gibi, şimdiki durumlarıyla mı seveceğiz? Yani kötü olanlara, kızmadan, kötülükleri hoş göremek mi seveceğiz? Hayır, ben kızarak seviyorum; ama kızmanın kökünde sevgi var. Bu günkü durumu beğenmediğim için kızıyorum. Ama hikâyelerime aldığım insanları çok sevdiğim için de, durumlarının değişmesini istiyor ve buna çalışıyorum.

Ben bir mizah yazarıyım. Kızmadan, öfkelenmeden, her an öfke üstünde olmadan, durmadan öfkesi bilinmeden nasıl mizah yapılabilir? Ve o kızdığım insanları sevmeden nasıl sanat yapılabilir? Yaşadığım çağda yurdumun toplumsal topografyasını çizmeye çalıştığım hikâyelerime ikisi de aynı duygu kaynağın dan gelen kızgınlığımın ve sevgimin ürünleridir, demek yanlış olmaz sanırım.

Mutlulukları için çalıştığım kandırılmış insanlarımızın, taşlarla, sopalarla üstüne yürüdüklere, bağırıp yuhaladıkları, beni tartakladıkları çok oldu. Elbet kızdım onlara, ama acıyarak, severek. Çünkü onlar benim düşmanlarım değildi.

Aleko Kostantinof'un Bay Ganü'ye olan duygularını çok iyi anlıyorum. Çünkü, O'nun bu duygusu, benim hikâyelerimde alay ederek yurdumun toplumsal topografyasını vermeye çalıştığım insanlara olan duygumun tıpkısıdır.

Hangi etkilerle bir hikâyeleri yazdığımı anlatabildim sanırım.

Bu kitabım, birbirlerine çok benzeyen Türk ve Bulgar halklarının kardeşçe ilişkilerine dostluklarına bir küçük, küçücük bağ olursa ben bundan büyük mutluluk duyacağım.

Aleko Kostantinof'un yaşadığı dönemde, ikinci, üçüncü yerlerde kalmış olan Bay Ganü'nün kardeşlerinin bugün birinci yere geçmiş olan çocuklarına torunlarına en içten selâm ve sevgilerimle.

muzu döverler».

Bu şamini itirafta ifadesini bulan korku ve baskı altında, derneklere yardım faslı, her yıl kabarmaktadır. Bu rezaletle bir son verme zamanı, artık gelmiştir.

Başka bir rezalet de besleme basın oyunlarının hortlamasıdır. Demirelci mukaddesatçılar ile Demirelci olmayan mukaddesatçılar arasındaki çatışmalarda, bu oyunlar açıklanmaktadır. Meselâ

Hür Adam'cı Sinan Omurun hikâyesini Serdengeçti şöyle açıklamaktadır: «Bundan 2-3 ay kadar evvel malî darlık yüzünden matbaayı bugün göklere çıkardığın Şevket'e bilmem kaç bin liraya satmadın mı? Saçı bitmemiş yetimlerin, herkesin malî olan o matbaayı... (Matbaa, müslüman gazete şirketi kuracağız diye halktan toplanan paralarla kurulmuş). Hattâ makinalar sökülmiş, ya-

şınmaya başlamıştır. Tam o sırada Ankaraya gelerek bil-layınca, matbaayı satmaktan vaz geçmiştir...»

Sizi gidi menfaatçiler... Sizi gidi örtülü ödenek gelenekçileri, Kredi müslümanları.»

CHP şaşakçılığında cuntacı-ğa ve nihayet Demirelçiliğe atlayan bir gazeteye ise Demirel'in tavassutu ile 1 milyon lira yardım sağlanmıştır.

ÇİN'DE OLUP BİTENLER

Sayın Ahmet Şükrü Esmer'in Çin'de sık sık işittiği söz, «Eiz başka dünyadan geliyorsunuz» olmuş. Gerçekten Çin'den gelen haberler, başka bir dünyadan geliyormuş gibidir: Beyni Mao'nun fikirleriyle yoğrulmuş on milyonlarca genç, Çin'i bugünkü hale getiren yöneticilere karşı âdeta ayaklanmışlardır. Parti yöneticileri, memurlar, fabrika müdürleri, teknisyenler, yazarlar, üniversite hocaları, kurtuluş savaşında ölen ihtilâlcilerin, fakir köylü ve sanayi işçilerinin çocukları arasından dikkatle seçilmiş bulunan Kızıl Muhafızlar karşısında tiril tiril titremektedirler. Gençler, burjuva fikirli saydıkları yöneticilerin kulaklarından tutup hesap sormakta ve üzerinde «Utanımız» yazılı kamyonlara bindirerek memurları sokaklarda teşhir etmektedir. Kamyonlara yerleştirilmiş hoparlörlerden, gençler, memurların «kabahatını halka açıklamaktadır. Fabrikalarda yeni işçi komiteleri kurulmaktadır. Ücret artış talepleri, «ekonomizm» adı altında en büyük suç olarak ilân edilmektedir. Hareket, tarım alanında komünilere de sirayet etmiştir. Tabandan gelen bir zelzeleyle, yöneticilerin ayaklarının altından zemin kaymaktadır. Kızıl Muhafızlar, «Kapitalist yolu izleyen az sayıdaki yöneticilere karşı savaşın yoğunlaştırılması» yolundaki parti direktifini, müthiş bir zevkle uygulamaktadırlar Mao'nun kırmızı kitabını ellerinde tutan gençler, «gaflet, dalalet, hattâ hiyanet» içinde gördükleri yöneticileri insafsızca eleştirmektedirler ve partinin ön plândaki kişilerini dahi devirmekte dirlir. Ve hayli geniş bir anarşiye ve ciddi mukavemetlere yol açabilecek bu zelzeleyi, parti yöneticileri kendi istekleriyle başlatmışlardır! Böyle bir şey yeryüzünde ilk kez görülmektedir. Yöneticiler, bir gençlik selini bilinçli olarak kendilerine karşı harekete geçirmişlerdir. Olan bitenler, Atatürk'ün Bursa Nutkunu dahi, «devletin temelini dinamit koyma» sayanların anlayabilecekleri eisten şeyler değildir. Bu sebeplerdir ki, iç harpten, müthiş bir iktidar kavgasından, Mao'nun kudretli rakiplerinden söz edilmektedir. Fakat bu iddialara inanmak çok güçtür. Bir defa, Mao, tanrılaştırılmış bir kişidir. Mao'ya karşı kudretli bir muhalefetin varlığına inanmak çok zordur. Mesele, muhalifleri temizlemekten ibaret bulunsa, barajları açarak tehlikeli bir gençlik selini akıtmaya ihtiyaç yoktur. Bu iş, parti organları içinde, çok daha kolayca sessizce yapılabilir. Mao'nun elinde tuttuğu basında bir kampanya açması yeterli olabilir. Üstelik bu ne çeşit bir muhalefettir ki, en ağır suçlamalar ve tahrikler altında dahi son derece sessiz kalmaktadır. Bizim «sekizler» dahi köşeye sıkıştırılınca, İnönü'yü «hizip başı» ilân ederlerken, Mao aleyhtarı parti büyüklerinden bir hareket gelmemektedir. Mao'nun dizî dibinde ve çoğu görevlerinin başında uslu durmaktadır. Bu sebeple, Kültür İhtilâlini kişisel rekabet plânında değerlendirmek, hayli anlamsız kalmaktadır.

Bir cins direkt demokrasi denemesine girmekle Mao ve arkadaşları, büyük riziko yüklenmişlerdir. Hareket, üretim ve ulaşım faaliyetlerinde duraklamalara ve karışıklıklara yol açmaktadır. Grevlerden söz edilmektedir. Hızlı kalkınma çabasında bulunan bir ülkede, en önemli unsur olan uzmanlar, teknisyenler, fabrika müdürleri feda edilmektedir. Mao ve arkadaşları, üretimde ne kadar süreceği kestirilemeyen bir karışıklığı bile bile göze almışlardır. Hem de

Doğan Avcıoğlu

bir Çin-Amerikan çatışmasının küçümsemediyecek bir ihtimal olarak belirlediği bir sırada... Bunun, herhalde tepedeki bir iktidar çekişmesinin çok ötesinde, ciddi nedenleri bulunmak gerekir.

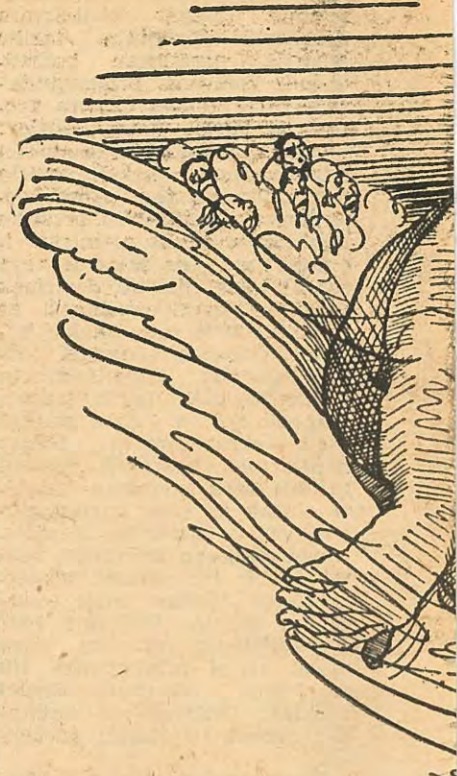
REVİZYONİST KİM?

Çin'de olup bitenler teorisyenleri de şaşırtmıştır. Marksistlerin henüz Çin-Sovyet çatışmasını tatminkâr biçimde değerlendirebildikleri söylenemez. Teoriye göre, üretim araçlarının kamulaştırılmasıyla millî çatışmaların temellerinin kaybolması gerekirdi. Halbuki git-tikçe şiddetlenen Çin-Sovyet anlaşmazlığı, toprak talepleri, hudut kavgaları ve Çin'in Üçüncü Dünyada ideolojik egemenlik iddialarıyla, millî çatışma niteliği göstermektedir. Bunun izahı, bildiğimiz kadarıyla, henüz yapılabilmemiş değildir.

Şimdi Mao, Sosyalist toplumda yüzlerce yıl sürebilecek bir sınıf mücadelesinden söz etmektedir. Sınıfsız toplumda sınıf mücadelesi! Ve bu, fiziki, gerçek

mücadeleye yol açabilecek «antagonist» nitelikte bir çelişme gibi gözükmektedir.

Marksist teorisyenler, sosyalist bir toplumda da çelişmeler olacağını kabul etmektedirler. Nitekim Oscar Lange, «Ekonomi Politik» eserinde sınıf mücadelesi olmayan sosyalist bir toplumdaki çelişmelerden söz etmekte ve yönetici durumda muhafazakâr sosyal tabakaların teşekkülünü buna örnek olarak göstermektedir. Yalnız sosyal gelişmeye engel teşkil eden bu çelişme, antagonist nitelikte değildir, yani bir sosyal devrim ihtiyacı göstermeden, üst-yapı, ekonomik temelın zorunluluklarına intibak edince, çözülecektir. Stalin, biraz daha öteye giderek, eski sınıflar zayıfladığı ölçüde, sınıf çelişmelerinin keskinleştiğini ileri sürmüştür. Ama, söz konusu edilen, kaybolma yolundaki eski sınıfların, yabancı tahrikiyle artan mukavemetleri ve kapitalizmin kalıntılarının tasfiyesidir. Halbuki Mao, sınıfsız toplumda yüzyıllar boyu sürebilecek, muhtemelen antagonist nitelikte bir sınıf mücadelesi tezini ortaya atmaktadır. Eski sınıfların ekonomik temeli ortadan kalkmıştır, ama sosyalist ekonomik te-

74 yaşındaki Mao,

mele rağmen, kapitalizmin restarasyonu yüzyıllar boyu bir tehlike sayılmaktadır. Kapitalizmin kalıntılarının tasfiyesinin yüzyıllar boyu süreceği herhalde ileri sürülemez. Mao'nun tezine göre, sosyalist ekonomik temelın, çok uzun bir süre, «yeni burjuva unsurlar ve burjuva aydınlar» yaratabileceğini kabul etmek gerekecektir. Nitekim, 4 Ocak 1967 tarihli Le Monde gazetesinde, Maxime Rodinson, bunu belirtmekte ve Sosyetler Birliğini revizyonizmle suçlayan Mao'yu gerçek revizyonist olarak ilân etmekte, sosyalist toplumda antagonist görünüşteki çelişmeler meselesinin araştırılması gerektiğini söylemektedir. Yine aynı gazetede Prof. Maurice Duverger, Maxime Rodinson'un görüşlerini paylaşmakta ve Çin'de revizyonizmi övmektedir. Duverger, şöyle demektedir: «Çinliler, Sovyetlerden daha revizyonist tir demek, Çinlileri kötülemek değil, ak sine onları övmektir. 1967 yılında marksizm meselesi, 100 yıl önce Marks, 50 yıl önce Lenin tarafından, zamanlarının toplumları çerçevesinde çizilen kuralları körükörüne uygulamak değil, Marks ve Lenin'in ilkelerini, yapısı tamamen farklı bugünün toplumlarına o-turtabilmektedir. Mao ve peşindekiler, az gelişmiş ülkeler için bunu yapmaya çalışmaktadırlar...»

Çinlilerin geleneksel ortodoksiden ayrılışları izlenecek bir örnektir. Sovyet komünizmi, Pekin eleştirilerinin aksine, yeteri kadar revizyonist olmamak gibi bir kusura sahiptir. Sovyet komünizmi nin de Mao Tse-Toung ve Liu Piao gibi doğmalara pek az bağlı liderlere ihtiyacı vardır.

Çin'in Sovyet modelinden büyük ölçüde ayrılan kendine özgü bir sosyalizmi inşa yolu tuttuğu muhakkaktır. Yalnız Kültür İhtilâlinin, görünüşe göre, teorik temelini teşkil eden «sosyalist toplumda yüzyıllar boyu sürebilecek sınıf mücadelesi» görüşü, teorik plânda henüz açıklığa kavuşturulmuş olmaktan uzaktır. Mao, yüzyıllarca sürececek şiddetli sınıf çelişmesinden söz etmekle beraber, bu çelişmenin antagonist nitelikte olduğunu kabul etmiş ve bu konuda ortodoks ideolojiyi altüst eden yeni bir tezi henüz getirmiş değildir. Bu sebeple, Kültür İhtilâlini, Çin'in sosyalizmi inşa modelinin özelliklerini göz önünde tutarak değerlendirilmeye çalışmak daha doğru olacaktır.

ÇİN MODELİNİN ÖZELLİKLERİ

Çin modelinin özelliklerini, önemli bölümleri son günlerde Türkçeye de çevrilen «Çinde Sosyalizmin İnşası» adlı kitapta Charles Bettelheim ve Jaques Charrrière güzel bir biçimde ortaya koymuşlardır. Bu iki Fransız yazarı, ekonomik temel ile üst-yapının karşılıklı ilişkilerini belirterek, sosyalist insan yaratma zorunluluğu üzerinde durmak-

Ünlü Amerika'lı mizahçı, Çin'de olup bitenler karşısında şapa oturan Batılı Çin uzmanlarını olaya almaktadır.

ÇİN'DE OLUP BİTMİYENLER

Art Buchwald

Hâlen Çin uzmanı olmak hiç de rahat bir iş değil. Yalnız olan biteni izlemeye çalışmak yetmiyor. Olayları hemen yorumlamaya koyulmak da gerek. Aydınlanmak için Dışişleri Bakanlığında bir dostumu görmeye gittim. Dostum, Çin işlerinde uzmandı. Gecelerdir uykusuz kalmış bir insanın donuk ve bulanık gözleriyle bana bakıyordu. Kuru bir sesle, «Çin işlerinde uzmanlık artık o eski güzel günlerdekine benzemiyor. Eskiden yapılacak bütün iş Pekin gazetesini okuyup, Mao'dan sonra gelen ikinci adamın kim olduğunu görmekten ibaretti. Bu yapılmıca, öğleden sonrayı golf oynayarak geçirebilirdiniz. Ama şimdi Çin uzmanlığı her an çalışmayı gerektiren bir iş. Üstelik Çin'de gerçekte ne olup bittiğini, neyin uzmanlığını yaptığınızı bile bilmiyorsunuz» dedi.

— Bana durumu nasıl gördüğünü bir iki kelimeyle söyleyebilir misin?
— Bildiğim kadarıyla, parti aleyhtarı Mao'cularla, Mao aleyhtarı parti üyeleri arasında bir cins iktidar mücadelesi var görünüyor. Mücadele, yazar Wu Han ve Kouo Mo-jo'nun tasfiyesiyle başladı ve Teng Ho ve Li Chi gibi parti kodamanlarına kadar uzandı. Sonra, onlar, Chou En-lai'den söz etmesek bile, Peng Chen, Lu Ting-yi ve Li Hsueh-Feng'e yüklendiler.

- «Onlar» dediğin kimler ki?
- Liu Piao, Li Chiu ve Bayan Mao.
- Bütün bunlardan iyi bir sonuç çıkmıyacağını düşündüm hep.
- Sana Liou Chao-chi'den söz ettim mi?
- Bilmem, hatırlamıyorum.
- O halde söyleyeyim. Yerini Liu Piao'ya kaptırdı. Mao'nun halefi artık Liu Piao, Liou-Chao-Chi, Tao Chou'nun hücumlarına uğradı. Peng Teh-huainin tevkifi, Mareşal Ho Lung için iyi olmadı.
- Peki bütün bu değişikliklere ne lüzum var?
- Bunlar, hiç şüphe yok, «Mao'ca» düşünmüyorlardı. Şunu anlamaya çalışmıyın ki, Mao'ca düşünenler ile Mao'ca düşünmeyenler arasında iktidar mücadelesi var. Mao'ca düşünenlerin başında Tsing'in bulunduğunu sanıyoruz.
- Kim bu adam?
- Adam değil, kadın... Kiang Tsing, Bayan Mao'nun genç kızlık ismidir. Tsing hareketi Chen Po-ta ile bera ber yürütüyorsa bezemektedir.
- Kim bu kadın?
- Kadın değil, erkek... Cheou Yang'ın haspedilmesinden sorumlu olan kişi.
- Vah zavallı Cheou Yang, bunu hak etmiş değildi. Yalnız sana sormam gerek: Biz, yani Amerika, hangi tarafı tutuyoruz?
- Biz şüphesiz eskisi gibi Mao aleyhtarıyız. Liu, Tao-Peng, Feng, Ping taraftarı olmak için henüz çok erken.
- Chou için ne düşünüyorsunuz?
- Ona da Chen'den fazla güvenecek değilim.
- Biz Chen'e de karşıyız değil mi?
- Bizim açımızdan, Chen'i de Tsing'i de aynı sepete koymak gerek.
- Konuşmamız çok yararlı oldu. Sâylene her şey aydınlandı.
- Rica ederim, fakat, bir Çin uzmanı için gerçek sıkıntı yemekler konusunda olduğu gibi. İyice doydunuz sanıyorum, fakat görüyorsunuz ki bir saat sonra kurtlar gibi acıkışmışınız.

VID LEVINE'NİN GÖZÜYLE MAO
Kültür İhtilâlini başlatmadan önce nehirde 15 kilometre yüzdü.

adılar. Yazarlara göre, üretim güçlerinin çok az gelişmiş bulunduğu bir ülkede, sosyalist mülkiyet ilişkilerine ve günümüzün ileri üretim biçimlerine geçilmesi, mülkiyet ilişkileri ve üretim biçimleri ile üretim güçleri arasında özgül (spesifik) çelişmelere yol açmaktadır. Çelişmelerin özgül karakteri, günümüzün modern üretim biçimleriyle, sosyalist mülkiyet ilişkilerinin, üretim güçlerinin gelişmesine nazaran çok «ileride» bulunmasından doğmaktadır. Eğer bu özgül çelişmelere hükmedilebilirse, hızlı bir kalkınma yolu açılacaktır. Önemli olan bu çelişmelerin varlığı değil, çelişmelere hükmedilmesidir. Bu bakımdan, eğitim ve ideoloji yoluyla sosyal «bilinç»in geliştirilmesi, uygun değer ve eylem sistemlerinin yaratılması büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden, Çin sosyalizminin özelliğini, eğitime, organizasyona ve ideolojiye verilen önem teşkil etmektedir. Yeni insanın yaratılması, sosyalizmin insanın nihai amacı olduğu kadar, inşa halindeki toplumun etkin biçimde işleyişinin şartı olmaktadır.

Bettelheim ve Charrière, Çin sosyalizminin belli başlı özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

1 — Bedenen çalışmaya verilen önem: Politik ve idari kadroların, tarlada ve fabrikada bedenen çalışmalara katılmaları, büyük önem taşımaktadır. Böylece, yalnız masa başında bürokratik kararlar alınması değil, kol ve kafa çalışması yapanlar arasında farklı yaşama biçimlerinin gelişmesi önlenmek istenmektedir. Bu sebeple, kol işçilerinin yönetime katılmalarına da aynı ölçüde önem verilmektedir. Amaç, kol ve kafa işi arasındaki farkı kaldırmaktır. Yalnız, üretim güçlerinin düşük seviyesi dolayısıyla, ağır işleri gerçekleştirme zorunda bulunan kol işçileri çoğunluğu ile az sayıdaki fikir işçileri arasında farklılaşmayı engellemek, az gelişmiş bir ülkede kolay değildir. Bu yolda alınacak tedbirlerin, üretim güçlerinin gelişmesini frenlemesi mümkündür. Çin, yeni davranışlar ve yeni insan yaratarak, bu tehlikeyi önleme çabasındadır.

2 — Maddî teşviklerin rolünün sınırlandırılması: Sovyetler Birliği, üretimi ve verimi geliştirmek amacıyla, ücretler arasında büyük farklılaşmaya gitmiş ve bireysel teşvik unsurlarına önem vermişti. Çin ise, ücret farklılaşmasından azami ölçüde kaçınmakta, ekonomik olmayan kolektif teşvik unsurlarına ağırlık vermektedir. Belli kişinin cesareti, fedakârlığı, yaratma gücü, değil, topluluğun cesareti, fedakârlığı ve yaratma gücü övülmekte ve bu değerler bütün topluma benimsenilmek istenmektedir.

3 — «Tüketim toplumu» değerlerinin reddi: Çin, ileri kapitalist ülkelerde anlaşılan biçimde refah peşinde koşmayan tek ülkedir. Mao'culara göre, Batıda bireysel tüketim mallarına duyulan iş-

tah doğal değildir, aksine, insana gerçek mutluluk ve özgürlük kaynağı olan kolektif hayatı unutturan bir yabancılaşmanın ifadesidir. Çin, maddî ilerlemeye, daha fazla üniversite, daha fazla tiyatro, daha fazla hastane yoluyla, kolektif hayat seviyesini yükseltmek için önem vermektedir. Fakat imtiyazlı sosyal tabakaların teşekkülüne yol açacağı endişesiyle, bu maddî ilerlemenin bireysel istahları tahrikinden dikkatle kaçınılmaktadır. Mao, zengin, belli başlı maddî ihtiyaçların baskısından kurtulmuş, fakat tüketim malları esaretine yer vermeyen bir Çin istemektedir. Sovyetler Birliği, «modern revizyonizm» deyimine, zararlı bireysel tüketim yarışına yöneldiği için eleştirilmektedir.

4 — Kendi gücüne güvenmek: Günümüzde, Çin, tamamen kendi imkânlarına dayanarak, hattâ öteki az gelişmiş ülkelere yardım ederek kalkınmaya çalışan tek ülkedir.

5 — Organizasyon, ideoloji ve politik eğitimin rolü: Parolaların kütlelere nüfuzu, onlarca benimsenip günlük hayata geçirilmesi, Çin sosyalizminin en çarpıcı özelliğidir. «Fikirler, kütlelere mal olunca, bir cins maddî güç haline gelirler» görüşü, Çin'de belirli bir biçimde doğrulanmaktadır.

Prof. Duverger, yukarıda sözü geçen yazısında, Mao'nun bu konuda, ortodoks marksizmden ayrıldığını ileri sürmektedir. Profesöre göre, ortodoks marksizm açısından zihniyetler ve davranışlar, sosyo-ekonomik şartlara sıkı sıkıya bağlıdır. Bireylerin psikolojisinin değişmesi, sosyo-ekonomik şartların değişmesini gerektirir. Eğitim, propaganda, andoktrinman insandaki değişimi hızlandırır ama bu değişim, sosyal yapının değişiminden önce gelemez. Mao ise, psikolojik bir eylemle insanda köklü değişiklikler yapılabileceği, bunun sosyal dönüşümlerden önce gerçekleştirilebilece-

ği ve bu yeni insan davranışları sayesinde, sosyal dönüşümlerin hızlandırılabilceği düşüncesindedir.

Sanırız ki Bettelheim, Prof. Duverger'nin ortodoks marksizm yorumunu biraz fazla «mécâriste» bulacaktır. Fakat konumuz bakımından önemli olan, sosyal dönüşümleri hızlandırmak ve komünist topluma en kısa yoldan ulaşmak için Çin'de yeni davranışlar ve zihniyetler yaratma yolunda muazzam bir çaba gösterildiğidir. Bu sebeple, politik eğitim, ideolojik yetişme ve organizasyon, Çin sosyalizminin en ilgi çekici yanlarıdır. Devrimci bilinç, üretim güçlerinin gelişmesine, bu sayede katkıda bulunmaktadırlar. Kütleler, esas itibarıyla, «maddî çıkar ile değil, aynı zamanda ve özellikle bir ideal ile» harekete getirilmektedir.

İdeolojik yetişme ve politik eğitimde parti örgütünün ve kütleleri örgütlemenin rolü büyüktür. Parti, kütlelerin içinde, «denizde bir balık» gibi bulunabildiği, onları olayların ve parolaların anlaşılmasına iştirak ettirebildiği ölçüde görevini yerine getirebilecektir. Aksi halde parti, bir kumanda organı haline gelebilecektir. Böylece, Stalin döneminde Sovyetler Birliğinde görüldüğü gibi, marksist düşüncenin özünü teşkil eden eleştireci zihniyet gerileyecektir ve üretim güçlerinin gelişmesi frenlenebilecektir. Bettelheim'a göre, Çin bu yolda başarılı olmuştur: «Çin'de sosyalizmin inşasında elde edilen başarılar geniş ölçüde, sosyalizm ideallerinin ve bu ideallere uygun davranış kurallarının kütlelere derinlemesine nüfuz edilmesinin sonucudur, denebilir».

BÜYÜK UYGARLIK İHTİLÂLİ

Demek ki Çin'de yeni insan ve yeni davranışlar yaratma sayesinde, «bürokratlaşma», imtiyazlı tabakalara ve bireysel tüketim istahlarına yol açma tehlikelerinden kurtulmaya çalışılmaktadır. Geçen yaz başlatılan Kültür İhtilâli, bu çerçevede içinde değerlendirilmelidir. Çin uzmanları, Kültür İhtilâlinin Çince karşılığının «Wen-hua da-ge-ming» olduğunu ve bunun tam çevirisinin «Büyük Uygurlik İhtilâli» anlamına geldiğini belirtmektedirler.

Öyle tahmin edilebilir ki, eğitim yoluyla büyük sonuçlar elde edebileceklerine inanan Mao'cular, şimdiye kadar aldıkları tedbirlere rağmen, «bürokratlaşma» ve yöneticilerin muhafazakar eğilimleri göstermeleri tehlikelerinin önlenemediğini, bunun üretim güçlerinin hızlı gelişmesini az çok frenlediğini görünce, Kültür İhtilâline girişmişlerdir. Az gelişmiş bir ülkede sosyalizmin inşasında, yeni bir bürokratik ve teknik elit'in doğması, şimdiye kadar hiç bir

ülkede önlenememiş değildir. Djilas'ın «Yeni Sınıf» bu gerçeğin ifadesi olsa gerektir. İşte Mao'cular, öteki ülkelerin yakalandığı sosyalizmi dejenere eden bu tehlikeden kurtulma amacındadırlar. Bu uğurda, J. J. Rousseau'nun ancak ufak bir prenslik çerçevesinde hayal ettiği direkt demokrasi metodunu, 700 milyon kişilik bir ülkede uygulama cesaretini göstermişlerdir.

Çin'den ilgi çekici bir kitapla geçenlerde dönen K. S. Karol, Kültür İhtilâli konusunda şunları yazmaktadır: «Bu ihtilâl geçmiş yılların gerçeğinden bir ayrışık değildir aksine, politik teşviklere dayanan ve vatandaşların sevklerini devamlı kamçılama ihtiyacında bulunan bir sistemin mantığı içindedir.

İhtilâl sonrası toplumun sâfiyetini koruma iradesi, görenekçiliği sarsma ve ekonomiye yeni bir dinamizm aşılama zorunluğu, yeni neslin gerçek yeteneklerini ölçme isteği gibi nedenler, Kültür İhtilâlinin başlatılmasını açıklamak tadır».

Kütleler, kendi kendilerini eyleme eğiteceklerdir. Fakat kütleleri yöneticilere karşı harekete getiren eşi görülmedik bu direkt demokrasi denemesi ne sonuçlar verecek, nasıl kurumlar yaratacaktır? K. S. Karol, meselenin özünü teşkil eden bu soruyu şöyle cevaplandırmaya çalışmaktadır: «Bana öyle geliyor ki, onların (Mao'cular) kendileri dahi, yeni kurumların ne biçim alacağını, yönetenler ile yönetilenler arasındaki ilişkilerin ne olacağını bilmemektedirler. Esasen bu endişe, Çin'de partinin üst kademesinde dahi her gün görülen politik savaştaki karışıklığın nedenlerinden biridir».

Kültür İhtilâlinin nereye varacağını bilmemekle beraber, onu, Mao'nun kötü hesaplanmış bir operasyonu ya da partinin sorumsuz bir hareketi saymak yanlışdır. Mao'cular, ülkeyi «bürokratlaşma»tan kurtarmak arzusuyla, hiç bir ihtilâl sonrası toplumun çözemediği bir meseleye el atmışlardır. Sosyalist ülkelerde bürokratlaşma tehlikesinden uzun yıllardır söz eden Avrupa solu, bunun ne kadar hayati bir soru olduğunu bilmektedir.

Mao'nun kurmak istediği sistem, komünizme götüren «kestirme» bir yol mudur? Bu kadar geniş ve bir merkeze bağlanması güç olan bir ülkede uygulanabilecek midir? Çin ihtilâline yeni ve devamlı bir hız verebilecek midir? Yoksa bir karışıklık döneminden sonra, parti, halk komünleri hareketi sırasında 1958'de yaptığı gibi, ihtiyatlı bir geri çekilmeye mi gidecektir?

Bu soruları cevaplandırmak için çok erkendir. Yalnız olayları izledikçe, git-tikçe şu kanaata varmaktayım: Parti örgütünde tasfiye, Çin'i yeni yapılar kavuşturma yolundaki muazzam teşebbüsün bir sonucudur. Çin Komünist Partisi, kütlelere çağrıda bulunurken, gerekli fiyatı ödemeye ve kendi yöneticilerden bir kısmını feda etmeye rıza göstermiştir. Parti, zararı sınırlandırmaya çalışmaktadır. Meselâ, çok eleştirilen parti bölge sorumlularını, Kızıl Muhafızlara yedirmek yerine, başka yerlere nakletmektedir. Birlik—eleştiri—birlik formülüne sadık kalarak, parti, yararlanılması mümkün bütün elemanlarını, fırtınadan kurtarmayı deneyecektir.

Kültür İhtilâli, ne iç harptir, ne de basit bir tasfiye hareketidir; daha çok, eşitliğe dayanan bir toplumun inşası yolunda tarihi bir aşamadır. Mao, direkt demokrasi kurma savaşını henüz kazanmış değildir. Mümkündür ki, bugünkü Çin'de, bu tamamen gerçekleştirilemesin. Fakat kamıca, Çin'de her gün birbirini izleyen olaylara bu açıdan bakılmalıdır».

A.İ.D. VE TÜRK SENDİKACILIGI

Engin ÜNSAL

AİD ile birlikte Amerikan AFL-CIO işçi teşekkülü yöneticilerinin dış ülkelerde sendikaları yozlaştırmak ve onları tröstlerin uydusu haline getirmek için girişimleri teşebbüsleri belgeleriyle yayınladık. AFL-CIO, Güney Amerika'da gerici rejimleri desteklemekte ve hattâ birçok faşist darbeleri düzenlemektedir. Meany-Lovestone ikilisinin Avrupa ve Afrika temsilcisi Irving Brown, 1944 yılından itibaren bu yolda hayli faaliyet göstermiştir. Türk-İş kongrelerinde her zaman boy gösteren I. Brown, büyük paralar harcayarak, Avrupa'da çok solcu saydığı sendikaları parçalamıştır. Fransa'da Force Ouvrière, Brown'ın çabaları sayesinde kurulmuştur. Brown, 1949-50 yıllarında, büyük paralar sarfıyla ve işçiler kiralayarak Fransız liman işçilerinin grevini etkisiz kılmıştır. İtalya'da, Brown ve Harry Goldberg yalnız komünistlere değil, sosyalistlere de karşı çıkararak işçi hareketini parçalamışlardır. Aynı faaliyetler, Yunanistan, Almanya ve Doğu ülkelerinde de gösterilmiştir.

Bu konuda, 16 Ocak 1967 tarihli The Nation dergisinde Vermont Üniversitesi profesörlerinden Henry W. Berger şunları yazmaktadır: «Mevcut deliller göstermektedir ki, bu misyonlar için hükümet kaynaklarından ve AFL'den gelen bir hayli para aktırılmıştır... AFL başka ülkelerin işçi meselelerine fena halde karışmıştır... AFL, CIA da dahil, ABD hükümet teşekküllerine, gittikçe artan ölçüde bağlanmaktadır... 1963 yılında George Meany AFL-CIO gelirinin yüzde 25'inin milletlerarası faaliyetlere gittiğini açıklamıştır. Buna konfederasyona bağlı çeşitli sendikaların harcamalarını eklemek gerekir. Ayrıca ABD hükümeti, büyük paralar harcamaktadır. Hükümet harcamalarının 110 milyon doları bulunduğu hesaplanmaktadır... 1965 yılında Amerikan Büyükelçiliklerinde 65 işçi atasesi bulunmaktaydı. Elçiliklerde ayrıca 125 vardi vakıflı sendika görevlisi ve AİD ile elçiliklerde işçi meseleleriyle ilgili çeşitli personel vardı. Dışişleri Bakanlığında ve AİD'de 21 işçi uzmanı çalışmaktaydı. Bu personelin hemen hepsi, AFL-CIO'nun tasvipleriyle tayin edilmiştir. Tayinden önce, militan antikomünist olup olmadıkları büyük bir dikkatle araştırılmıştır»

Amerikan işçi hareketinin dış politikasını çizen kişilerin davranışları ICFTU'ya (Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu) bağlı sosyalist eğilimli sendikalarla devamlı anlaşmazlıklara yol açmıştır. ICFTU'da birçok kişi Doğu-Batı gerginliğinin yumuşamasını ve AFL-CIO hegemonyasının zayıflamasını istemektedirler. Meany, Lovestone ve arkadaşları buna şiddetle karşı çıkmaktadırlar».

Bir polonyalı başkan seçildi diye, Meany ekibi, Milletlerarası Çalışma Teşkilatının son genel kurulunu boykot etmişlerdi. İşte AİD ve CIA ile içiçe çalışan Amerikan sendikacılığı, dış ülkelerde işçi aleyhtarı bir McCarthy'ciliğin şampiyonluğunu yapmaktadır. Türk sendikacıları, birkaç doların cazibesine, gönüllü olarak Amerikan oyununa düşmüşlerdir. AİD ve AFL-CIO en ufak bir eüclüğe rastlamadan Türkiye'de borularını öttürmektedir. Türk-İş de AİD yardımlarını sendikalar arasında ustaca paylaşarak, Türk işçi hareketi üzerindeki hezemonyasını arttırmaktadır. Engin Ünsal'ın yazısında, bu oyunun ibret verici hikâyesini hayretle okuyacaksınız.

Y Ö N

Gelişme devresinde olan sendikacılığımıza yabancı müdahalesinin, ülkenin geleceği yönünden çok önemli olan bir sosyal hareketi nasıl yozlaştırdığını aydınlarımız gereği gibi öğrenebilmiş değildir. Bu yozlaşmanın en çok Amerikan Devlet Bakanlığının bağlı AİD adlı kuruluşun etkisi ile olduğunu bu konuda yazılan yazılar ve yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Konuya açıklık getirmek için AİD denen kuruluşun sendikacılığımız için neler yapmak istediği ve gerçekte ne yapabildiğine değinmek gerekir.

İkinci Dünya Harbinden sonra harbden zarar görmüş ya da kalkınma zorunda olan ülkelere yardım maske altında gerçekte yardım yapacağı ülkeleri peykileştirmek amacıyla Amerikanın giriştiği Truman ve Marshall yardımları sonucu ülkemize giren AİD örgütü özel sektöre verdiği kredilerden başka işçileri ve sendikacılarımızı eğitmek amacıyla Çalışma Bakanlığı ile ortak bir program yürütmeye başlamıştır. AİD'nin sayısız imkânları olduğunu gören sendika yöneticilerimiz için AİD fonları kaçırmaması gereken bir fırsat olarak gözükmüş ve yokluk içindeki yöneticilerimizi tahrik etmiştir. Bunu sonucu Türk-İş yöneticileri Amerikalılarla temasa geçerek AİD'nin Türk-İş'le çalışmasının daha yararlı ve zorunlu olduğundan bahisle AİD programının işçi ve sendikalarla ilgili bölümünü Türk-İş'in yönetimi altına almışlardır.

AİD programı yüzeysel bir değerlendirmeye ile işçilerin sendikal görüşlerini arttırmak ve demokratik bir işçi hareketinin gelişmesine yardımcı olmak amacıyla taşır; fakat gerçekte AİD programları ile güdülen a-

maç Türk sendikacılığına Amerikan modelini empoze etmek ve işverenlerin karşısında militan değil, anlayışlı bir sendikacı kadrosu yetiştirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için AİD yöneticileri Türkiye'de Amerikalı uzmanlar bulunduracak (bu uzmanların Amerikan sendikalarında yöneticilik yapmış ve yapılan sendika kongrelerinde değerlerini kaybettikleri için yeniden seçilememiş kimseler olduğunu belirtmekte fayda vardır, bu uzmanlar Türk-İş'in düzenleyeceği seminerlerde sendikacılık dersleri verecek ve bir de Amerika'ya her yıl yüzün üzerinde yönetici Amerikan sendikacılığını incelemek amacıyla gönderilecektir. (Sendikal görüşlerini arttırmak için sendika yöneticilerimizin sadece Amerika'ya gönderilmeleri de ilginç ve AİD'nin amacını ortaya koyacak niteliktedir. Dünya'da en düzenli işleyen sendikacılığın Amerika'da olmadığı bilinen bir gerçektir.)

AİD yardımları alınırken «demokratik bir işçi hareketi» kurmak yerine bu yardımların ülkemizde sendikal demokrasiyi ortadan kaldırabileceği gerçeği üzerinde hiç durulmamıştır. AİD yardımları bir yandan bazı yöneticilerin seçilme şansını artırma yoluna kullanırken bir yandan da sendikacılığımızın uluslararası alanda «Amerikan uydusu» olmakla suçlanmasına yol açmış ve özellikle Avrupa sendikaları arasında sağlayabileceği önemli yerin kaybolmasına sebep olmuştur.

Türk-İş bugüne kadar AİD'den işçileri eğitmek amacıyla 6 milyon üzerinde para almıştır. Buna karşılık işçiyere verebildiği hemen hemen bir hiçtir. 700.000 üyeye sahip olduğunu iddia eden Türk-İş (gerçekte

Türk-İş'in üye sayısı 350-400 civarında değişmektedir) ortalama olarak yılda aldığı milyonluk yardımlara karşılık sadece 2800 işçi ve yönetici eğitebilmektedir. Bunun dışında AİD yardımları er büyük etkilerini Türk-İş yöneticilerinin devamlı seçilme şanslarını arttırmada göstermektedir. Bu üzücü gerçeği Türk-İş yöneticileri kendi yazdıkları bir yazıda belirtmektedirler.

Yardımların bu yönde kullanılışı AİD yardımından yararlanarak 1967 yılında Amerika'ya gidecek yöneticilerin durumunun tartışılmasında ortaya çıkmıştır. 1967 yılında 107 sendika yöneticimiz Amerikan sendikacılığını mahallinde incelemek üzere 1,5-3 ay süre ile Amerika'ya gidecektir. Aşağıdaki çizelge Türk-İş'e üye durumlarını, ödedikleri aidatı ve Türk-İş'in ayırdığı kontenjandan nasıl faydalanacaklarını göstermektedir.

Sendikalara tanınan bu 88 kişilik kontenjanın dışında 6 kişilik özel bir gazeteciler kafesi, 6 kişilik kadınlar kafesi Amerika'ya gidecek ve Türk-İş icra heyetine de dileğine verilmek üzere 7 kişilik özel bir kontenjan tanınacaktır. Böylece 107 sendikacı, gazeteci ve kadın sendika yöneticisi permi oyunları oynamak, konserve yeme-ucuz pansiyonda kalma karışımı tasarruf metodları ile biraz dolarla yurda dönme imkânına kavuşmuş olacak ve bunun adına «demokratik işçi hareketi kurma yolumda eğitim» denecektir.

AİD programlarının ve yardımlarının tutarsızlığı ortadadır. Bir yabancı hükümetin bir sendikacılık hareketini himayesine alması ne sendikacılığın bağımsızlığı ve ne de haysiyeti ile bağdaşabilir. Hele bu yardımlar açıkça bir avuç yöneticinin seçim kaygusunu gidermek için kullanılırsa durumun kötülüğü bütün açıklığı ile ortaya çıkar. Bu kaygı Türk-İş'in bir sendikaya yazdığı yazıda açıkça belirtilmiştir. Kontenjanın üye kuruluşlara nasıl dağıtıldığını sonra Genel-İş sendikasına verdiği dağıtımını Türk-İş'e bağlı kuruluşların dağıtımını Türk-İş'e bağlı kuruluşların üye sayıları, aidat ödeme durumları, şimdiye kadar Amerika'ya gidenlerin sayısı ve TÜRK-İŞ'E BAĞLILIKLARI gibi ölçüler dahilinde tesbit edilmiştir» demektedir. Başka bir deyim ile Türk-İş Amerikan hükümetinden aldığı paraları Türk sendikalarının Türk-İş'e ve onun yöneticilerine körükörüne itaat etmeleri için kullanmaktadır.

Türk-İş'in işte bu tutumu ve hükümetle olan ilişkilerini iyi düzenleyememiş olması kendi bünyesindeki 15 sendikayı isyan ettirecek bir önem kazanmıştır.

Türk sendikacılığında yabancıların müdahalesine bir son vermek sendikacılığımızın geleceği yönünden kaçınılmaz bir hal almıştır. Sendikacılığımızda bölünmeye, totaliter yönetim tarzının başlamasına yol açan AİD yardımlarına mutlaka son verilmelidir.

Sendikanın adı	üye sayısı	Aralık 1966 tarihine kadar ödediği aidat (Türk Lirası)	1967 yılında Amerika gidecek yönetici sayısı
1. Demiryolları Fed.	30.100	—	8
2. Harb-İş Fed.	18.166	52.640.16	2
3. Maden-İş (Zonguldak)	58.128	99.196.00	10
4. Metal-İş	—	—	3
5. Tes-İş	10.428	12.523.50	2
6. Toleyis	8.540	25.928.50	1
7. Müskirat	52.334	161.745.50	9
8. Yol-İş	19.800	59.400.00	4
9. Enerji-İş	—	—	1
10. Su-İş	2.164	7.547.00	1
11. Yapı-İş	2.101	6.405.00	—
12. Likat-İş	12.775	25.550.00	6
13. Sağlık-İş	1.050	3.975.50	1
14. Şeker-İş	9.226	49.913.00	2
15. Tarım-İş	5.010	13.465.50	1
16. Teksif	50.000	147.500.00	10
17. Tez Büro-İş	3.020	12.780.00	1
18. Tümtil	7.000	26.250.00	2
19. Ges-İş	17.000	38.750.00	5
20. Ağaç-İş	—	—	1
21. Besin-İş	1.500	3.240.00	1
22. Çimse-İş	10.100	31.750.00	4
23. Ulaş-İş	11.152	21.635.75	4
24. Deri-İş	2.050	8.200.00	1
25. Lım-Dok-İş	5.005	15.045.00	2
26. Genel-İş	16.421	50.552.50	3
27. Haberleşme	760	2.396.00	1
28. Hava-İş	1.500	—	1
29. Kâğıt-İş	2.400	8.805.00	1